

publicationem quando decretum illud fuit observatum tamquam decretum Concilii. Fortè tamen super his omnibus, cum res gravissima sit tutius esset requirere Oraculum Sanctissimi in Sacra Congregatione Inquisitionis.

De Apostatis, & reiterantibus Baptisma.

Cap. Consultationi.

S V M M A R I V M.

- 1 Regularis in apostasia ordinatus ad sacros sine dispensatione Papa non ministrat in illis. Nec ad superiores ascendit n. 4. Et quid in promotio ad minores. n. 3.
- 2 Regularis apostata post reconciliationem ordinatus sine dispensatione remanet in ordine sic suscepto.
- 3 Regularis transiens a strictiori ad laxiorem Religionem absque Sedi apostolica licentia, an sit apostata, & excommunicatus, aut saltem suspensus, & numero seqq. maxime à numero 11. usque in fin.
- 4 Intellectus cap. Ex parte, de tempor. ordinat. & num. seqq.
- 5 Apostata proprie non dicitur Religiosus, nisi habitum tamen dimittat, & ad saeculum redeat, & nu. 12. & seq.
- 6 Excommunicatio, quae amissa est apostasia, non incurrit, nisi pro peccato mortali.
- 7 Regularis transiens ad strictiorem Religionem licentia petita, licet non obtenta, non peccat.
- 8 Regularis canonice translatus ad archiorem Religionem non potest retro ad primum Ordinem absque licentia Papae.
- 9 Apostata proprie non dicuntur nisi qui legem Christianam dimittunt, vel qui relicta professione, quam dimittere non licet, dimittunt sine causa.
- 10 Regularis transiens ad alium Ordinem sine legitima licentia non potest ibi promoveri sine dispensatione superioris regularis si transitus sit publicus: quod si occultus, nulla eget dispensatione.
- 11 Apostata à fide, vel ex voto Religionem deserentes in apostasia ordinati, carent executione, nec possunt ab alio, quam à Papa dispensari.
- 12 Regularis transiens ad laxiorem Religionem licentia non petita, vel petita, sed non obtenta, peccat mortaliter. Sed non dicitur proprie apostata, & cur, ibid. & nu. 16. cum dubus seqq.
- 13 Apostatarum duo sunt genera & n. seqq.
- 14 Regularis migrans ad Ordinem laxiorem absque licentia incidit in apostasiam minorem, non autem in maiorem, & indispensabilem.
- 15 Apostasia est temerarius recessus à statu Fidei, Obedientiae, vel Religionis.
- 16 Apostata, unde dicuntur.
- 17 Regularis eiecius à laxiori Religione, ad quam de facto transiit, non dicitur apostata, si per eum non fiat quominus redeat ad primum Ordinem.
- 18 Praelati Regulares tenentur subditos ad laxiorem Ordinem absque legitima licentia transientes ad suum Monasterium revocare.

CONSULTATIONI. Monachus in apostasia ordinatus ad sacros, sine dispensatione Papa non ministrat in illis. Hoc dicitur secundum Joan. Andr. & alios ferè omnes.

Nota casum in quo solus Papa dispensat, videlicet cum Religioso in apostasia ad sacrum ordinem promotus, quantumcumque poenitentiam egerit, & Abbati suo fuerit reconciliatus, ut in text. sit tamen prius reconciliatus fuisse, & postea à suo Episcopo ordinem canonice suscepisset, sine dispensatione remaneret in ordine sic suscepto, secundum Innoc. & Hostien. hic in princip. quibus ceteri consentiunt. Et dum textus dicit sacrum ordinem, innuit secus esse in minoribus; unde eo casu dispensat Episcopus, cum Papa sibi non retinuerit dispensationem, cap. Nuper, de sentent. excomm. secundum Vincen. & Hostien. hic in princip. vers. Ideo etiam dicitur sacrum: sed hodie Religiosus apostata incidit in excommunicationem, cap. 2. Ne Cleric. vel Monach. lib. 2. unde cum ordinem recipiat in censura, & sic fiat irregularis, distinguendum est ut legitimum in cap. Cum illorum, de sentent. excomm. secundum Joan. Andr. hic num. 1. Abb. n. 2. & communiter Scribentes.

Rursus cum textus prohibet sic ordinatum in susceptis ordinibus ministrare, multo magis censetur prohibere, ne ad superiores ascendat, dicto cap. Cum illorum, secundum Boet. dicentem hoc esse tutius, licet aliqui contradicant; & eum sequuntur Joan. Andr. n. 1. in ver. suscepto, & Abbas n. 2. vers. Sed quare, quia textus.

QUAERO, An Regularis transiens à strictiori ad laxiorem Religionem absque Sedi Apostolicae licentia sit apostata, & excommunicatus, aut saltem suspensus.

Solutio questionis pendet ex intellectu duorum Canonum, qui videntur invicem pugnare, videlicet cap. Ex parte, de tempor. ordinat. & hoc cap. Consultationi: nam in cap. Ex parte, cum quidam Abbas, & Monachi consulissent, an eorum Monachus, qui se transfugerat ad Monachos Nigros, & habitum eorum assumpsit, ibique ordinatus fuit sacerdos, in assumpto ordine potest ministrare, Innocentius III. referibit ut ipsi Monacho officium sacerdotis liberè exequi permittant. Atque ita ex eo textu apparet transirentem de religione in religionem, quamvis videatur apostata, eo quod habitum sui Ordinis temerè dimiserit, tamen non esse excommunicatum, aut suspensum, nec si in huiusmodi apostasia promotus fuerit, esse irregularem. Contra verò in hac Decret. generaliter deciditur, ut Monachus in apostasia ordinatus ad sacros, absque dispensatione Romani Pontificis ministrare non possit in ordine sic suscepto.

Pro conciliatione afferuntur à glossa, & DD. duo intellectus. Primus est, quod text. in d. cap. Ex parte, procedat in Monacho, qui transiit licitè, id est licentia petita, licet non obtenta, ad Religionem Nigrorum, quae erat strictior: ideo ex hoc non potest dici apostata; & sic non est irregularis, nec aliqua eget dispensatione: text. verò in hoc cap. procedit quando transiit illicitè; & sic ibi ordinatus non debet ministrare nisi dispensatus; ita gloss. 2. in d. cap. Ex parte, & ibi Anton. de Butt. sub n. 5.

Sed hic intellectus non placet, primò quia supponit transirentem illicitè ad aliquam Religionem, esse

esse proprie apostatam; quod tamen est falsum, quia ad hoc requiritur, ut dimisso habitu ad saeculum redeat, juxta text. in cap. Ut periculosus, Ne Cler. vel Mon. lib. 6. in cap. vlt. s. dist. ibi: Et ad saeculum remeantem conversum, & in cap. 1. supra eodem ibi: relicto habitu suo in apostasia tanquam laici conversantur. Seu, quod idem est, ut relinquat Monachatum; quemadmodum loquuntur Goffr. & Io. Andr. & est communis opinio, ut inferius post bit.

Deinde quia si Monachus, de quo in cap. Ex parte, transiisset ad strictiorem licentiam petita licet non obtenta, illa questio fuisse de indubitabili, contraxit in l. Libero. ff. de carbon. edic. & notata per Abb. in cap. Cum in iure, de elect. & alios apud Rim. iun. cons. 629. Magnificus. n. 70. lib. 6. Ineptum enim fuisse in controversiam ad ducere an eo casu Monachus post transitum ordinatus esset irregularis, & frustra DD. excitant sent. questionem, an esset apostata: siquidem excommunicatio, cum annexa est apostasia, d. c. Ut periculosus, cum sit peccatum gravissimum, cap. Corruptantur, 24. qu. 3. non incurritur nisi pro peccato mortali, c. Nemo Episcoporum, 12. q. 3. S. Thom. in 4. dist. 18. Tabien. in verbi. Excommunicatio, primo, vers. Vtrum excommunicatio possit infligi. At qui transit ad strictiorem licentiam petita, licet non obtenta, cum id faciat Canonis auctoritate, id est cap. Licet, de regul. utique non peccat, Can. qui peccat, 23. qu. 4. & tradit Innoc. in d. cap. Ex parte, nu. 2. in ver. Exequi, ibi: (Si Monasterium ad quod transiit, erat arcitius, quam primum, non peccavit,) &c. Quin potius meretur cum ad fragis melioris vitae transfugeret, & adimpleat propositum sanctioris vitae, ut legitur in d. cap. Licet. Dicendum est igitur Monachum ibi, vel transiisse ad laxiorem absque dispensatione Romani Pontificis, vel certe ad strictiorem, vel parem, nec obtenta, nec petita licentia à suo Superiore, Quod videtur in opere littera ibi, Qui se transfugerit. Unde ex eo textu secundum hoc irrefragabiliter probatur Monachum illicitè transirentem ad alium ordinem, dummodo habitum regularem non dimittat, non esse proprie apostatam: nam si esset talis, non posset in suscepto ordine ministrare, ve hic deciditur.

Accedit, quod in d. cap. Ex parte, Monachus, qui transiit ad Nigros, supponitur postea rediisse ad primum monasterium; id eo, quod ille text. à DD. sic sumatur. Si Monachus unius ordinis, in secundo ordine, ad quem transiit, recipit sacerdotium, ad primum ordinem rediens, liberè ministrabit. Ergo hinc necessariò sequitur, ut religio Nigrotum, ad quam transiit, esset laxior, vel si strictior, transiisset de facto non petita licentia; alia enim si religio fuisset strictior, & Monachus canonice translatus, non potuisset postea redire ad primum ordinem laxiorem absque licentia Papae, Innoc. in cap. In leximum, num. 2. in ver. Exereere, de atat. & qual. glof. & DD. in c. Cum singula, s. fin. de preben. Rebuff. in praxi benef. in tit. de transl. Monach. num. 9. & sic rediens secundum hunc intellectum non potuisset in suscepto ordine ministrare, cuius tamen contrarium ibi deciditur.

Itaq; secundum datur intellectus, quod si licet Decretalis Ex parte, procedat in Monacho, qui licet de facto transierit ad alium ordinem, tamen

Prosp. Fagn. in I. par. 5. lib. Decretal.

habitum regularem non dimisit; & sic non sunt proprie apostata, nec ex ordinum susceptione irregularis. Text. verò in praesenti procedat in eo, qui ex toto dimisit habitum, & ad saeculum rediit: qui proprie dicitur apostata, & incidit in excommunicationem juxta text. in d. cap. Ut periculosus, Ne Cler. vel Mon. l. 6.

Et hic intellectus communiter recipitur: nam glossa in d. c. Ex parte, in ver. Ad Nigros, quaerens an Monachus transiens ad aliam religionem sit apostata, concludit non esse proprie apostatam, nisi recedentes à fide, vel retroabeuntes: & intelligit pro retroabeuntes omnino deserentes religionem, cum allegat text. in c. Non observetis, 6. q. vlt. seu recedentes ad saeculum, juxta text. in cap. vlt. s. dist. & cap. 1. supra eod. Et de his glossa sentit esse intelligendum, hoc cap.

Innocentius in eod. cap. Ex parte, num. 1. Dic, inquit, quod proprie non dicuntur apostatae, nisi qui legem Christianam dimittunt, c. Beatus, 3. q. 4. d. cap. Non observetis. Et qui relicta professione, quam dimittere non licet, dimittunt sine causa. Quo loco Innocentius similiter intelligendus est de redeuntibus ad saeculum; tum quia hic proprie dicuntur religionem dimittere; tum quia allegat text. in d. cap. vlt. s. dist. qui loquitur de his, qui ad saecularem redeunt conversationem. Seneit tamen inferius hunc non posse promoveri absque dispensatione, si transitus sit publicus; adiciens Monachum posse occultè transire, nec oblatre text. in cap. Quanto, de trasul. Episcopi, quia procedit in Episcopo, qui cum multis transiit in turba: At Monachus stat occultè, & habitu mutatio incidit.

Innocentium sequitur ibid. Anton. de Butt. sub num. 5. his verbis. (Die ergo, Quidam sunt apostatae fidei, vel ex toto religionem dimittentes; & tales ordinati in apostasia carent executione & non possunt ab alio, quam à Papa dispensari. Quidam sunt apostatae late, qui illicitè transiunt de religione in religionem: & tunc aut transiunt publicè, ita quod factum est publicum: & tunc cum talibus dispensat Abbas: aut est occultum, & non requiritur dispensatio. Aut transiunt licitè, & non egent dispensatione:) Butrium totidem verbis refert, & sequitur Abb. ibid. in fin.

Joan. de Anan. num. 1. (Nota quod Monachus transiens ad aliud monasterium non concluditur necessariò apostata, adeo ut recipiens ibi ordinem, incurrat irregularitatem, nec per hoc est suspensus ab executione officii. Non obstat c. fin. de apost. quia potest dici, quod quidam sunt apostatae strictè, qui ex toto apostatant relinquendo habitum, & redeundo ad mundum; vel qui apostatant à fide, & tales incurunt irregularitatem. Quidam sunt apostatae late; id est retroabeuntes (intelligitur retroabeuntes, qui transiunt de strictiori ad laxiorem religionem,) & isti non incurunt irregularitatem, vel saltem talem, cum quia Abbas non possit dispensare.)

Henric. Boich. [Aut transiit ad laxiorem religionem licentia non petita, vel petita, sed non obtenta; & tunc peccat mortaliter.] In hoc concordat gloss. ibi, in verbi. Libere: ita quod eo casu non debet ordinari, nec in ordinibus sacris licitè ministrare, nisi prius fuerit cum eo dispensatum per Episcopum (habet relationem ad tempus in quo monachi erant subiecti Episcopis diocesanas)

juxta text. in cap. Peruenit, 16. qu. 1. & cap. Ab- cum quatuor cap. seq. 18. qu. 2.) & infra (Qui tran- sivit ad laxiorem non est apostata) nam non est apostata, nisi qui ad seculum redit, ut infra de apo- stata cap. fin.

Similiter glos. nostra hic ad fin. tamen, inquit, si ad aliam religionem transiit, & ordinem ibi sus- cepisset, sine dispensatione, posset in suscepto or- dine ministrare: supra de tempor. ordinat. c. Ex parte: quia ordinem non suscepisset in apostasia: & sic glossa aperte sentit, talem non esse apostata- tum: & sequuntur scribentes hic.

16 Rationem vero cur Monachus transiens ab- que licentia ad ordinem laxiorem non sit apo- stata, reddidit Innocentius in cap. Intelleximus, in fin. de atat. & qual. quia, inquit, in nullo venit contra ea, quae sunt de substantia ordinis, cum semper in aliquo obedientia fuerit: cuius dictum sequun- tur ibi Joan. Andr. ac ceteri omnes, & Archid. cap. Placuit, 50. dist. n. 4. dicens (Apostatarum duo sunt genera principalia. Alij namque apostatae ad fidem Christi ad cultum Idololatriae. Alij ad reli- gionem ad secularem statum secundum rigorem Canonum; nec illi, nec illi etiam post acceptam poenitentiam possunt promoveri) Et infra nu. 6. Sed pone quod aliquis de majori religione transi- vit ad minorem, numquid iste dicitur apostata? Dicit Innocentius, quod non, quia in nullo venit contra ea, quae sunt de substantia ordinis, cum semper sit in aliquo obedientia: nam non dicitur apostata proprie nisi qui ad seculum redit. Al- legat etiam pro hac sententia Jo. Vine. Goffr. & Bernard. in d. cap. Ex parte, de tempor. ord. & sequitur Præpol. in §. Apostatae, post d. cap. Placuit, n. 2. 50. dist.

17 sunt genera principalia. Alij namque apostatae ad fidem Christi ad cultum Idololatriae. Alij ad reli- gionem ad secularem statum secundum rigorem Canonum; nec illi, nec illi etiam post acceptam poenitentiam possunt promoveri) Et infra nu. 6. Sed pone quod aliquis de majori religione transi- vit ad minorem, numquid iste dicitur apostata? Dicit Innocentius, quod non, quia in nullo venit contra ea, quae sunt de substantia ordinis, cum semper sit in aliquo obedientia: nam non dicitur apostata proprie nisi qui ad seculum redit. Al- legat etiam pro hac sententia Jo. Vine. Goffr. & Bernard. in d. cap. Ex parte, de tempor. ord. & sequitur Præpol. in §. Apostatae, post d. cap. Placuit, n. 2. 50. dist.

Similiter transuentem ad laxiorem non esse excommunicatum, neque apostatam consulit La- pus, alleg. 23. in cap. Antransiens ad laxiorem religio- nem; & Lud. Rom. cons. 341. incipit, Circa primum consultationis articulum: ubi querens an religiosus migras ad alium ordinem regulae laxio- ris, & ejus habitus proprio relicto, alienum recipiens, in eadem in apostasiam, sic distinguit: [Aut queritur an incurrat apostasiam, minorem, hoc est an sit apostata largè sumpto vocabulo: & dicendum quod sic, quia eo ipso, quod Religiosus mi- grat ad monasterium, & non est sub obedientia sui Praelati, largè apostata dicitur, ut notat Innocen- tius in cap. fin. de veniunt. Aut queritur an incurrat apostasiam maiorem, quae est indispensabilis juxta c. fin. de apo. & tunc dicendum quod non, quia si Monachus ad aliam transeat religionem etiam laxiorem non habita licentia, ibique ordi- nem suscipiat, poterit in suscepto ordine sine dis- pensatione ministrare: iste est text. in c. Ex parte, de tempor. ordin. Ceterum nec ex hujusmodi ha- bitus susceptione, & primi dimissione censetur incurrisse sententiam excommunicationis ipso facto, quam in Religiosos profert c. 2. Ne Cler. vel. Mon. lib. 6. Quonia ille text. loquitur quando quis pro- prium habitum dimittit, & vagatur, quod cessat in illo, qui aliam religionem quamvis laxiorem ingreditur.] Hæc Rom. qui allegat pro hac sen- tentia Jo. Andr. in cap. Joannes, de regul. quidquid dixerit Guliel. Naso in cap. Sanè, eod. tit. Idem tenent Gemin. & Franc. in d. cap. 2. Calc. cons. 123. ad primum, col. 2. vers. Secundo pro hoc facit, Jo. Stapul. in tract. de liter. grat. & Jul. col. antepe-

18 nem; & Lud. Rom. cons. 341. incipit, Circa primum consultationis articulum: ubi querens an religiosus migras ad alium ordinem regulae laxio- ris, & ejus habitus proprio relicto, alienum recipiens, in eadem in apostasiam, sic distinguit: [Aut queritur an incurrat apostasiam, minorem, hoc est an sit apostata largè sumpto vocabulo: & dicendum quod sic, quia eo ipso, quod Religiosus mi- grat ad monasterium, & non est sub obedientia sui Praelati, largè apostata dicitur, ut notat Innocen- tius in cap. fin. de veniunt. Aut queritur an incurrat apostasiam maiorem, quae est indispensabilis juxta c. fin. de apo. & tunc dicendum quod non, quia si Monachus ad aliam transeat religionem etiam laxiorem non habita licentia, ibique ordi- nem suscipiat, poterit in suscepto ordine sine dis- pensatione ministrare: iste est text. in c. Ex parte, de tempor. ordin. Ceterum nec ex hujusmodi ha- bitus susceptione, & primi dimissione censetur incurrisse sententiam excommunicationis ipso facto, quam in Religiosos profert c. 2. Ne Cler. vel. Mon. lib. 6. Quonia ille text. loquitur quando quis pro- prium habitum dimittit, & vagatur, quod cessat in illo, qui aliam religionem quamvis laxiorem ingreditur.] Hæc Rom. qui allegat pro hac sen- tentia Jo. Andr. in cap. Joannes, de regul. quidquid dixerit Guliel. Naso in cap. Sanè, eod. tit. Idem tenent Gemin. & Franc. in d. cap. 2. Calc. cons. 123. ad primum, col. 2. vers. Secundo pro hoc facit, Jo. Stapul. in tract. de liter. grat. & Jul. col. antepe-

19 Quae sententia satis confirmatur etiam ex ipsa apostasia definitione, quae aliud non est, quam re- merarius recessus à statu fidei, obedientiae, vel re- ligionis secundum Hostien. in summ. de apo. stat. & Jo. de Anan in d. cap. Ex parte, antenu. 2. de tem- por. ordin. & Alberic. in d. dictionario, in verb. Apo- stasia: & est ex mente D. Thomae secundum Syl- vest. in verb. Apo. stasia, in princip. Qui autem tran- sivit ad laxiorem religionem, absque legitima licen- tia, quamvis transeat inordinate, & graviter pec- cet, tamen nec recedit à fide, nec ab obedientia, nec à religione, ut per Innocentium Archid. & Præpol. loca citatis. Ad quod confert etiam ipsa vocabuli Etymologia: dicitur enim apostata ab apo. quod est de, & ultimi, quod est sisto, inde apo- stata, id est desistens, retro abiens à fide, vel re- ligione secundum Hugon. & Archid. ubi supra, & Syl. loco cit.

20 Ex quibus patet hunc Regularem, qui ex reli- gione Capucinorum transiit absque licentia ad religionem Minorum de Observantia, proprie non esse apostatam, nec incipit in excommuni- cationem statutam in d. cap. 11. periculosa, Ne Cler. vel. Mon. lib. 6. & in c. fin. 50. dist.

21 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

nult, iuxta parvam impressionem. vers. Credo tamen quod transiit, & Rebuff. in praxi benef. sub tit. de trans. Monach. n. 11.

22 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

23 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

24 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

25 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

26 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

27 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

28 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

29 Non obstat quod postea fuerit ejectus à se- cunda religione, & diu in seculo permanferit sine habitu: id enim fecit, ut in seculo supponitur, quia religio Capucinorum nolo cum amplius recipere; unde ex hoc capite non fuit apostata, & cum non steterit per eum quominus reverte- retur, atque ita in eadem in habitu seculari sine causa, prout requiritur ad hoc ut sit proprie apo- stata secundum Innocentium ubi supra, & Archid. in d. c. Placuit, 50. dist. Praefertim quia Superiores primae religionis sunt in culpa cum teneantur suos Monachos indebitè à religione abeuntes an- nuatim requirere, & ad monasterium revocare, ut est text. in c. fin. de regul. Idem habetur in cap. Jo- annes, cap. Non est à nobis, & cap. Sanè, eod. tit. ubi patet Monachos post emissam in uno ordine professionem non posse recipi in alio ordine laxi- ori sine requisita solemnitate, ac si recepti fuerint, jubentur reddi primis monasterijs. Ad idem cap. Abbates, 18. quæst. 2. Ubi est expressum Monachos unig ordinis professos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Episcopi ad prop- rium monasterium revocandos. Et ita ex facto respondit Lud. Rom. ad cons. 341. n. 2. & seq. vers. Secundo quæsitum est.

De homicidio voluntario, vel casuali.

Cap. Si quis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Ecclesia non profert sententiam sanguinis.
2 Motiatur, verbum qualiter intelligatur, & n. seq. usque in fin.
3 Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradici curiae se- culari, ut moriatur.
4 Intellectus cap. Delatori, 5. q. ultim. Delator qua pena sit mutilandus, ibidem. Lingua capulari, & caput amputari quomodo intelliga- tur, ibidem.
5 Depositi habetur instar mortis.
6 Homicida ex proposito debet deponi ab Altaris mini- stero.

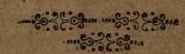
SI QUIS Coñuniter non sumatur, tum quia breve est, tum quia multiplices habet lecturas, præcipue ob illa verba; Ab Altari meo evellens eum, ut moriatur: cum enim Ecclesia non profert sententiam sanguinis, cap. Ius à quibus, 2. q. 8. cap. 1. & 2. 51. dist. cap. Clerici, & cap. Sententiam, ne Cler. vel. Monach. multu torquentur Doctores circa intellectum illius verbi moriatur, Vincentius exponit, moriatur, id est in peccatis, vel ad poenitentiam humilietur, ut cap. Quid est, 5. dist. Goffred. exponit, moriatur peccatum, id est agat poenitentiam, similis expofitio, cap. Quo Christo, & cap. De sila, 27. q. 1. & juxta hunc mysticum intellectum sic summatur Cardinal.

Homicida de industria, id est ex proposito, sub- jiciendus est morti spirituali: sed alij, ut Petrus de Anchar. in cap. Cum non ab homine, n. 10. vers. in contrarium, de iudicij, Abb. in cap. At si clerici, n. 41. vers. Aditio, eodem tit. & Jo. de Anan. b. n. 4. & 5. intellexerunt hoc cap. In Clerico, qui pro crimine atrocissimo, sicut est homicidium ex insidijs, seu cum prodicione, non expectata incorrigibilitate statim potest degradari, & tradi curiae seculari, ut luat poenam ultimi supplicij non per Episco- pum, qui evellit eum ab Altari, cum Ecclesia non imponat poenam mortis corporalis, sed per executionem iudicij secularis; propterea enim littera dicit, moriatur, in tertia persona; sed hunc intellectum plene confutavi in d. cap. Cum non ab homine, n. 38. usque ad num. 47. reprobat a o- pinione Anchar. & Abb. à num. 36. usque in fin.

Mitius autem Host. hic n. 2. intellexit hunc textu in Clerico, dummodo sit incorrigibilis, & non alias per id, quod legitur, & notatur in d. cap. Cum non ab homine, & traditionem Curiae seculari dixit fieri debere ad præscriptum c. Novimus, de verb. significat. & juxta hanc lecturam textus summa- tur sic secundum Abb. Jo. de Anan. Marian. Socin. & Felin. homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiae seculari, ut moriatur: sed certè hic verbum nullum de incorrigibilitate, & dictum c. Cum non ab homine, loquatur de homicidio in- definitè; hæc autem Decretalis de homicidio ex insidijs, seu cum prodicione. Item cum lex Exo- dii, quæ hic recitatur nunc sit redacta inter Con- stituciones canonicas, Ecclesia non bene iustre-

ret iudicem secularem, ut Clerico degradato im- poneret poenam mortis, cum potius debeat effi- caciter intercedere, ut eam poenā moderetur, ut legitur in d. cap. Novimus, & ipsemet Hostien. fa- tetur. Neque obstat textus in cap. Delatori, 5. q. ult. ubi dicitur Delatori autem lingua capuletur, aut convicto caput amputetur, & sic Papa docet quid facere debeat iudex secularis, ut ibi notat glos. in ver. Lingua. Id. inquam, non obstat, quo- niam ut dicunt ibi Hugo, & Laurentius, & post eos Archidiaconus, Bellamera, Turrecrem & Ge- minian. verbum, capuletur, exponitur, id est officiu linguae auferatur, id est privetur executione offi- cij retento beneficio, & dignitate; & caput am- putetur, id est dignitas, & beneficium ei auferatur, & disponatur: & sic per capulationem linguæ in- telligitur amissio officij, per capitis amputatione amissio dignitatis, sive beneficij; ac depositio, & hæc si Clericus est: si vero sit laicus sic exponitur. Lingua capuletur, id est in perpetuum silentium standi in aliqua Ecclesia imponatur; & caput am- putetur, id est dignitas auferatur si quam habet, si minus caput, id est bona fama, & sic quali per- petuo erit infamis: unde secundum Petrum de Sampson. relatum ibi ab Archidiacono n. 3. me- lius est ut illam litteram mysticè intelligamus: & secundum hoc ille textus potius confirmat ex- positiones Vincentij, & Goffredi, & sic quali su- pra in principio. Alij vero, ut glos. hic in verb. Per vi- sidos, & Host. in prin. in verb. Altari meo, & A- ret. in d. cap. Cum non ab homine, n. 59. intelligunt hunc textum in laico, qui ex proposito homicidii commisit: nam si confugiat ad Ecclesiam, & te- neat Altare, debet tamen inde evelli, & sic non gaudet immunitate Ecclesiae; & juxta hunc intel- lectum textus summatur sic: Homicida ex pro- posito non gaudet immunitatibus ecclesiasticis, ut hic in glos. ante casum: sed neque hic intel- lectus placet seclusa prodicione, quia videtur con- tra cap. fin. de immunit. eccl. & debuisset potius collocari sub illo titulo secundum Abb. & Jo. de Anan. Item huic expositioni non congruit verb. moriatur, quia sive agatur de Clerico, sive de laico, qui immunitate non gaudet, nullo casu Ecclesia debet indicare potestati seculari, ut reum morte afficiat, ut d. cap. Novimus, de verb. significat. & pro- pterea Innoc. hic in fin. dixit hanc Decretalem loqui de Altari veteris Testamenti, quod non erat ejus auctoritas, cuius sunt nostra Altaria: sed hic intellectus non videtur placere, Hostiensis hic in fine.

Exponamus igitur verbum, moriatur, id est de- ponatur, quod habetur instar mortis, §. Quia, ergo, 2. q. 7. secundum Jo. Andr. hic n. 1. in verb. Mo- riatur, & hic est communis intellectus, ut attestat Arctin. in d. cap. Cum non ab homine, nu. 59. de iudicij, & ibi dixi n. 42. Et juxta hanc lecturam Decretalis summatur sic: Homicida ex propo- sito debet deponi ab Altaris ministerio. Hoc di- cit Ab. Siculus, Jo. de Anan. & Marian. Socinus.

De homicid.

Cap. Interfecisti.

S F M M A R I P M.

- 1 Occidens furem, vel latronem, cum se poterat aliter liberare teneatur agere penitentiam, de qua in hoc cap.
- 2 Fur & latro, an, & in quo differant, & num. 12. vers. Quibus ponderatis
- 3 Furem, vel latronem occidere an liceat laico pro necessitate rerum defensione, & num. seq. usque in fin.
- 4 Quid de iure civili, & in foro contentioso, & n. 18.
- 5 Et quid de iure canonico & in foro penitentiali, & n. seq.
- 6 Maritus vel pater potest occidere adulterum, vel adulteram de iure civili; secus de iure canonico, & in foro animæ.
- 7 Intellectus huius, & n. seq. usque ad n. 13.
- 8 Occidens eum qui de iure naturali, vel divino poterat occidi non peccat, secus si de iure positivo tantum.
- 9 Copula, & resoluitur in disjunctivam, ubi necesse est: alias requiritur amborum concursus, & num. seq.
- 10 Metus iustus dicitur, si interveniat periculum vite, siue amissionis bonorum.
- 11 Fur nocturnus, vel diurnus, an & quando possit impunè occidi.
- 12 Intellectus I. Fur, ff. ad leg. Cornel. de Sicar, & n. 18.
- 13 Patrimonij sui an magis quam vite alterius teneatur quis curam habere
- 14 Infanti an dare sufficit respondenti.
- 15 Pecunia & patrimonium dicuntur vita hominis.
- 16 Deelatur.
- 17 Clericus pro defensione vite potest invasorem occidere, secus pro defensione rerum.
- 18 Homicidium furis pro sola rerum defensione, an sit permittendum de iure civili.
- 19 Vmvi repellere licet cum moderamine inculpate tutele, & in quo consistat huiusmodi moderamen.
- 20 Iniuria omnis corporalis maior est qualibet reali.
- 21 Canonici st. eundem est, etiam in terra Imperij, & in foro seculari in materia, in qua non est expressa decisio iuris civilis sed tantummodo sunt opiniones inter legistas.
- 22 Irregul. an est laicus occidens furem pro sola rerum defensione.

I N T E R F E C I S T I. Occidens latronem quando aliter poterat se liberare, teneatur agere penitentiam hic præscriptam: si verò aliter se liberare non poterat, non tenetur penitentiam agere, nisi aut cautelam. Hoc dicitur. Secunda ibi si autem.

Nota primò, differentiam esse inter furem, & latronem, cum de his littera dicat alternativè furem, aut latronem; sed in cap. Suscepimus, infra eod. hæc ponuntur, ut synonyma nam cum prius textus dixisset, latrones, postea recte eodem thomate dixit, fures, dic, ut ibi scripti in 1. not.

Secundo nota ibi, Te tuaque liberanda, duo esse copulativè necessaria ad hoc, ut quis excusetur ab homicidio latronis, videlicet, ut occiderit de-

sendendo non tamen res, sed etiam personam: de hoc latius in proxima questione. Quod tamen intellige secundum Marian. Socin. hic n. 9 ut procedat respectu rerum, sed respectu personæ non requiritur copulativa rerum: nam si mortem aliter vitari quis non possit, sufficit defensio personæ tantum, ut est casus in Clemen. Si furiosus, de homicid.

Q U A R T O, An laico pro necessaria rerum defensione liceat occidere furem, vel latronem.

Doctores in cap. Suscepimus infra eod. dicunt etiam pro defensione rerum, & patriæ licum licet posse arma sumere, & prævenire hostem, ut l. i. C. Unde vi, ita gloss. in fine in eod. c. Suscepimus, Jo. Andr. n. 5. in gloss. Butr. nu. vers. Hæc verum in Clerico, Abb. n. 4. vers. In laico verò, & vers. Et tunc solve contrarium, & alij communiter. Et licet am esse rerum, sicut corporis defensionem usque ad occisionem in iust aggressoris, præsertim si sint res magni valoris, nec sit probabilis spes aliter eas recuperandi, tunc tunc Dueni reg. 91. Navarr. in Man. c. 15. n. 5. Covarr. in Clem. Si furiosus, in 2. par. §. Vnico, nu. 6. vers. Sexto, Sot. de iust. & iur. lib. 1. q. 1. art. 8. Molina in eod. trad. tom. 4. disp. 16. n. 1. vers. Contrarium, Sayrus in Clavi Regia lib. 7. cap. 10. & de Conser. lib. 6. cap. 17. n. 24. & alij multi ex recentioribus: imò tenent omnes licitum esse laico pro rebus conservandis hominem occidere, ut dicit Joan. de Anan in d. cap. Suscepimus, numer. 5.

Sed tu adverte, quia hoc est verum de iure civili, & in foro contentioso: nam Legistæ in d. l. 1. ubi in specie Bart. n. 9. C. Unde vi, & in l. Fur, ff. de sicar. communiter tenent licere laico furem occidere, si aliter res rapina, & invasione salvas habere non possit: & hanc esse communem opinionem Legistarum testatur Dec. & Jas. in l. Vt vim, ff. de iust. & iur. Carer. in practica rubr. de homicid. §. 6. nu. 28. & seq. Covarr. loco cit. & Clar. alios referens in §. Homicidium, vers. Hæc autem conclusio, & vers. Ultima est, sed de iure canonico, & in foro penitentiali concludunt omnes non esse licitum laico pro rebus tantum servandis interficere furem: & ita in specie determinat Innoc. in cap. Si verò il primo, nu. 2. vers. Sed si pro rebus occideret, infra de sentent. excomm. Host. in sum. de homicid. §. Quæstio, Abb. d. n. 2. & laicus in cap. Clerici il primo, ubi etiam Involò supra de vi. & honest. Clericor. Jo. de Anan hic nu. 6. & in d. cap. Suscepimus, n. 5. Card. post Paul. in d. Clem. Si furiosus, de homicid. Calderin. in cap. Petito, infra eod. Fortunius in l. Vt vim, col. 8. ff. de iust. & iur. Carer. post alios in pract. rubr. de homicid. §. 6. num. 30. & ita omnes concludere testatur Felin. alios citans hic n. 4. vers. Sed in quantum omnes. & Clar. in d. §. Homicidium, vers. Hæc autem conclusio: & quamvis Cajetanus in 2. 2. q. 64. art. 7. in 2. dub. ex principijs contentat offendere etiam in foro animæ, licitum esse privato hominem occidere pro rebus defendendis, eique adstrictum Covar. ubi supra existimans non esse constitutendam differentiam inter jus canonicum, & civile absque expressa auctoritate, nec inter forum exteriorum, & forum conscientiarum; tamen consimilis differentia notatur in cap. Inter hæc, 3. q. 2. nam de iure civili, & quod pertinet ad forum contentiosum potest pater occidere filiam adulteram in flagranti crimine deprehensam, ut. Ne. in in 22. & l. seq. ff. de

ff. de adulter. & etiam maritus adulterum certo casu, ut l. Gracius, C. eod. & tamen secundum Canones, & in foro conscientiarum, & quoad Deum pater, & maritus peccans; & ideo imponitur eis gravis penitentia, ut in cap. Admonere, eod. cau. & quest. & notant hic Abb. Joan. de Anan & Felin. & idem Felin. in c. 1. supra de presump. post Richardum ab eo relatum in 4. sentent. dist. 37. qu. 2. ar. 1. Angel. in tract. malefic. vers. Che mi di adulte rato la mia dama. Imò quatenus de iure civili liceat spoliatorem occidere; tamen hæc differentia inter jus canonicum, & civile non est sine expressa auctoritate, ut putat Covarr. quia illam expressè constituit hæc Decretalis ibi, te tuaque liberando, per que verba Abb. hic in 4. notab. n. 2. [Nota, inquit, singulariter textum quod tunc quis excusatur ab occisione furis etiam nocturni quòdo facit ut liberet se, & sua.] Ergo pro rebus tantum liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum: nam ista ponitur hic copulativè: non sufficit ergo altera pars, Eradverte, quia nemo ponderat illum textum quod sit contra opinionem Legistarum, ut in præleg. Furem, & maxime contra Bartol. in l. i. C. Unde vi: dicunt eundem communiter quod si bona aliter salvari non possunt, licitum est occidere furem: & pro illa opinione facit textus in cap. sequen. ubi fit mentio de illa laici, sed salvando opinionem illam Legistarum, passim dicere quod in foro seculari contentioso procedit illa opinio per textum in l. Itaque, ff. ad l. Aquil. sed propter hoc non evitatur peccatum: unde in foro penitentiali debet imponi penitentia, ut probatur optimè hic: ita Abb. quem totidem verbis refert, & sequitur Jo. de Anan n. 6. Marian. Socin. n. 2. & videntur etiam hæc differentiam admittere Jas. & Dec. in dicta l. Vt vim.

P R O Q U A OPTIMÈ FACIT DISTINCTIO, quam ponit Aeneas de Falcon. in addit. ad Abb. hic in ver. A peccato homicidij; ut enim (Veritas ista est, quam elicio ex dictis Abbatis hic, videlicet quod si occido illum, qui de iure naturali, vel divino poterat occidi, puta ad meam necessariam defensionem; & tunc evitabo peccatum, ut etiam vul Abb. in cap. Olim, il primo, n. 17. supra de restitut. spoliat. aut ille poterat occidi de iure positivo, ut homicidij, & finales: & tunc teneo in foro animæ istam contrarietatem; & nota hanc distinctionem, quia nullus ponit.] Hæc ille Et subdit, licet nimis audacter (& est vera sicut Deus est in celo) Pro defensione autem rerum temporalium potest quis occidi de iure civili tantum secundum opinionem Legistarum, non autem de iure naturali, vel divino, ut patebit infra n. 13. imò nec de iure ecclesiastico positivo, ut clarè probatur in hac decretali, intelligendo illa verba, te tuaque copulativè, prout Canonistæ communiter intelligunt.

S E D OBJICIES. Dum textus in principio decidit non licere furem interficere ubi comprehendit eum rebus potest absque occisione, à contrario sensu videtur decidere, ut ibi comprehendit non potest; & sic pro necessaria rerum defensione, bene liceat illum interficere. Dum verò postea in secunda parte decidit licere furem occidere pro defensione personæ, & rerum, verba illa, te tuaque, intelligi debent alternativè te, vel tua, ita ut etiam pro sola defensione rerum liceat occidere furem ubi

comprehendi non poterat, ne alioquin si intelligeretur conjunctivè, hæc secunda pars esset contraria primæ, in qua decisum est hec furem interficere pro defensione rerum tantum, ubi non poterat comprehendi; & sic copula, & resolvitur in disjunctivam, sicut fieri debet, ubi necesse est, per id quod legitur, & notatur in cap. Quemadmodum, in gloss. in ver. Quamvis, supra de iur. etur. & in l. Eas causas, ff. de consuet. & demonstr. & per Bald. in l. 3. ff. de ad. empti. qui intellectus videtur ex mente Cajetani in 2. 2. q. 64. art. 7. in 2. dubio, vers. Decretali autem illa, licet obscure loquatur: sed apertius ita hæc litteram exponit Covarr. in Clem. Si furiosus, 3. §. Vnico, nu. 6. vers. Sed & adtextum: quibus optimè videtur suffragari cap. Verum de iurejur. quod tunc quis excusatur copulativè ibi, pro vita & rebus: & tamen iustus metus, de quo ibi agitatur à Doctore ibus intelligitur disjunctivè, siue interveniat periculum vite, siue amissionis bonorum per ea que habentur in cap. Abbas, supra quoad met. cau. & in cap. Frequens, de restitut. spoliat. lib. 6. ubi per Jo. de Anan. num. 9.

Ceterum hæc dicta sunt magis subtiliter, quam vere, quoniam textus in princ. neque dicitur, neque à contrario sensu decidit licere furem interficere pro sola defensione rerum, sed tantummodo in casu directo decidit non licere illum occidere, ubi poterat comprehendi nec dicitur cum rebus, ut supplet Covarr. & à contrario decidit furem posse occidi, ubi comprehendit non poterat. Hoc autem debet intelligi in casu, in quo suberat periculum rerum, & personæ simul, quia pars prima, que indistinctè loquitur debet declarari per secundam specialiter loquentem juxta tex. in l. Quemadmodum, §. fin. ff. ad l. Aquil. ita ut sit sensus: interfecisti furem qui te, & tua invaserat, ubi comprehendit, poterat absque occisione, agere penitentiam, de peccato: si autem interfecisti illum, ubi comprehendit non poterat, & sic te tuaque liberando non teneris agere penitentiam, nisi ad cautelam. Quo sensu adverbialia illa si autem, retinet propriam naturam, ut exigit Cajetanus; & copula & remanet in propria significatione, secundum quam requiritur amborum concursus, ut l. Si heres, ff. de condit. & demonstr. nec debet in disjunctivè resolvi absque necessitate, ut in iuribus in contrarium citatis n. 9. Atque ita hæc verba, te tuaque, esse conjunctivè accipienda, ita ut pro livandis rebus tantum non liceat furem occidere: tenet gloss. in verb. Fugiens, in summa, 23. q. 3. & notant hic Abb. n. 2. Jo. de Anan n. 6. & Marian. Socin. n. 8. idem dicunt in cap. Suscepimus, infra eod. Host. n. 3. in ver. Tam acriter Jo. And. in 3. in ver. Acriter, Butr. n. 6. vers. Secundo casu, Cardin. n. 2. vers. Oppono, Marian. Socin. n. 7. & reliqui omnes, dum ponderant hæc litteram non dicere te, vel tua, sed testat, & ita hic non agi de defensione rerum tantum, sed rerum & personæ simul, & quorum interpretatione non videtur recedendum, quidquid dicant Theologi, quia hæc est propria mens Canonistarum.

P R A T E R E A huius intellectus veritatem ego alia consideratione ostendo, ni fallor, apertissimè: & ante omnia pondero differentiam inter furem nocturnum, & diurnum: nam fur nocturnus occidendi potest impunè, tam de iure civili ex lege duodecim tabularum, ut in l. Itaque, §. Lex, ff. ad leg. Aquil.

Aquil & I. Furem, ff. ad l. Corneliam. de Sicut. quam de iure canonico, ut in cap. proximo infra eodem. I. modo etiam de iure divino: nam ut legitur Exodi 22. Si effregens fur domum, sive sufficiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit percussor non erit reus sanguinis. Fur autem diurnus non potest impunè occidi; sequitur enim in sacro textu. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur. Idemque habetur in d. cap. proximo, infra eod. & in d. l. itaque. Deinde pondero rationem diversitatis quam assignat Augustinus in eod. cap. proximo exponens hanc ipsam Exodi auctoritatem, quia scilicet occidens furem orto jam sole, poterat discernere quod ad furandum, non ad occidendum venisset: & ideo non debuit occidi. Quæ ratio probat à contrario propterea furem nocturnum occidi posse, quia incertum est an venerit animo occidendi, vel furandi, & ita subest periculum personæ, & rerum simul. E contra verò furem diurnum non debere occidi, quia agitur de periculo rerum, non autem personæ; Cum enim telo se non defendat, jam intelligi potest ad furandum, non ad occidendum venisse; quod clarè adnotavit gl. in d. l. itaque §. lex, in ver. I. tamen, in fine. Quia, inquit, in die propter periculum rerum non potest occidi, licet cum rebus fugiat, sed in nocte sic. Et quævis glo. ibi ante finem, & in d. l. Furem, ff. ad leg. Cornel. de Sicut. assignat etiam aliam rationem diversitatis, quia scilicet nocturnum si recedat cum rebus postea non recognoscant. Quod fecus est in diurno qui poterit accusari; & ideo debet dimitti: tamen hæc ratio non videtur congruere litteræ d. l. Furem, ubi qui furem nocturnum occidit, ita demum impunitus evadit, si parere ei sine suo periculo non potest; dicit enim periculo suo, & non rerum, & sic considerat tantummodo periculum personæ, ut advertit hic Joann. de Anan. & latius dicam infra num. 18.

Præterea si valeret hæc ratio, non liceret furem diurnum occidere, etiã cum telo se defendit, quia etiam tunc potest cognosci, & accusari, & sic deberet dimitti; cuius tamen contrarium deciditur in d. §. lex, & in cap. prox. infra eod. Et certè non alia ratione, nisi quia cum resistit telo, agitur etiam de periculo personæ; casum plus est quam fur, ut dicitur in eod. cap. Sed quidquid dicat gl. juris civilis secundum Canones prævalet ratio ibi expressa, quia scilicet discerni potest quod fur diurnus venerit ad furandum, non ad occidendum, & ideo non debet occidi. Quibus ponderatis hæc Decretalis dum in principio loquitur alternativè de interfecione furis, aut latronis, pro fure intelligit nocturnum, pro latrone autem diurnum ut post Goffred. notat hic Butr. num. 6. & Joann. de Anan. num. 2. & Cardin. in cap. Suscepimus, in 1. notab. inf. eod. nam etsi fur, & latro aliquando sint synonyma, ut in d. cap. Suscepimus, & propriè fur dicitur, qui clam furatur, & latro qui palam, ut ibi dicitur in 1. notab. Tamen quia furta clam, & obsecrè sunt, & plerumque de nocte, ut dicitur in l. ff. de furis: ideo communiter fures appellari solent qui nocturni; latrones verò qui interdiu, & palam furantur. Dum ergo textus in prima parte hic dicit (Interfecisti furem, aut latronem, ubi alius poterat comprehendere absq. occasione: age poenitentia, &c.) Sensus est, Non licuit tibi furem sive nocturnum, sive diurnum interficere, ubi capi

12 poterat sine occasione, quia eo casu defensio personæ, & rerum non erat inevitabilis, pro requiritur ad hoc ut liceat in valorem occidere, ut in Clem. Si furiosus de homicid. Si autem comprehendendi non poterat, tunc ita demum eris ab homicidio immunis, si eum interfecisti, ut te tuaque liberares; & sic pro defensione personæ, & rerum simul, puta quia fur nocturnus erat, aut si diurnus; telo tamen resistebat, quo sensu hic textus concordat cum cap. sequent. & probat concludenter pro sola rerum defensione nullo casu furem occidi posse sine peccato, etiam si res aliter salvari non possint, quam occidendo.

13 Non obstat fundamentum Cajetani in 2. 2. q. 64. art. 7. quod plus tenetur quis curam habere rerum suarum quæ sunt adminicula vite sue, & virtutis, atque felicitatis, quam alienæ vite, præterquam in casu necessitatis, ut in cap. Pasce, 86. diffinit. & consequenter liceat pro rebus suis conservandis alium occidere. Respondetur enim negando hæc consequentiam: nam & tutor magis tenetur habere curam rerum pupillæ, quæ sibi ex officio incumbit, quam vite alterius, secundum rationationem Cajetani. Et idem in quolibet administratore depositario, & consimilibus. Et tamen nemo audeat affirmare pro salvandis rebus pupillæ posse tutorem sine peccato occidere spoliatorem. Sufficit autem respondendi dare instantiam ad tollendam vim consequentiæ, ut post Arist. 8. Topicor. declarat gl. 2. in cap. Sicut argenti, q. 1. & Jo. de Anan. in cap. Suscepimus, nu. 5. vers. Facit etiam, infra eod. Præter eam non est bona consequentia. Minus tenetur quis habere curam vite proximi, quam rerum suarum: ergo pro salvandis rebus potest proximum suum occidere: arguit enim à negligentia, seu culpa negativa in omittendo, prout est non habere curam rerum suarum ad culpam positivam in committendo prout est proximum occidere. At nulla est proportio inter omissionem curæ rerum temporalium, & destructionem vite alterius. Quod clarè constat ex autoritate Augustini in primo libro, de libero arbitrio, cap. 5. prope finem, tom. 1. relati à D. Thom. in 2. 2. q. 64. artic. 7. in 2. argum. contrario ubi ait: (Quomodo apud divinam providentiam à peccato liberi sunt, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humana carne polluti sunt?) Idemq. patet ex cap. Suscepimus inf. eod. ibi: (Expediebat potius rerum sustinere iacturam, quam pro rebus vilibus, & transitorijs tam acriter in alios exatdesere.)

14 Sed urgebis; pecunia, & patrimonium dicuntur vita hominis, ita ut qui patrimonium perdit, dicatur vitam perdere, ut notant gl. & Bald. in l. Advocati, C. de advoc. divers. iudic. & probatur ex illa littera, ubi qui defendit aliquis patrimonium dicitur defendere ejus vitam. Sicut ergo licet hominem occidere pro defensione vite, ut in Clem. Si furiosus, de homicid. ita & pro defensione patrimonij.

15 At responderi potest hanc æquiparationem procedere secundum analogiam, & quoad quid, videlicet, quia de pecunia, & patrimonio homo vivit, non tamen procedere quoad hoc, ut pro defensione rerum liceat hominem occidere, cum vita hominis sit rebus pretiosior, l. Sancimus, ad fin. & ibi gl. in ver. Animas hominum, C. de sacrosanct. Eccles. & patet exemplo clerici, qui pro deten-

defensione vite potest occidere in valorem, ut in 17 d. Clem. Si furiosus. Et tamen non potest pro defensione rerum occidere spoliatorem, ut est casus apertissimus in d. cap. Suscepimus: & ibi dicit, infra eodem. Et ut in specie responderi ibi Joann. de Anan. num. 5. vers. nec obstat, sic licatur: Præterea hujusmodi æquiparatio posset procedere in foro judiciali, & de jure civili, non autem in foro poenitentiali, & secundum Canones, qui indistinctè prohibent pro rebus transitorijs effundere sanguinem, & humana carne de se polluere, ut proxime dictum est.

18 Quinimo non esset ponere os in celum, si tentaretur; nec de jure civili licitum esse laico furem, ve spoliatoem occidere pro rebus tuendis ab invasione, & rapina: nam jura quæ bus innotuit opinio Juristarum loquuntur per verba denotantia defensionem personæ, non autem rerum, & accuratè observat hic Jo. de Anan. nu. 8. vers. Adde etiam predicta: textus enim in d. l. itaque, in prim. ff. ad leg. Aquil. dicit (Si occidero latronem insidiantem mihi, secus ero) pondera verbum mihi, non enim dicit rebus meis simò subdit (nam ad verus periculum naturæ alius ratio permittit se defendere), pondera verbum, se, quia non dicit sua, & in l. leg. subjungit, (Si metu mortis quis furem occiderit, non tenetur,) non dicit metu bonorum, sed metu mortis. Item textus in d. l. Furem, ff. ad l. Corneliam de Sicut. excusat eum qui occidit furem nocturnum, si parere ei sine suo periculo non possit. Dixit suo periculo, non autem periculo bonorum, item textus in l. Scientiam, §. Qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. dicit (qui cum aliter te tueri non possent, damni culpam dederunt, innoxii sunt.) Pondera eodem modo verbum se, non enim dicit sua. Ita etiam loquitur textus in cap. 1. §. Si quis hominem, in tit. de pace tenenda, ubi: (Virum tuam defendendo,) non enim dicit bona sua. Et tenendo hanc opinionem non obstat textus cū gl. in l. vii. ff. de injur. & iure, & in l. 3. §. Eunazarus, ff. de vi, & vi arm. quia littera ibi dicit licitum esse vim vi repellere, & rejicere: sed non dicit occidere. Imo in d. l. vii. vim, subnequitur ratio: nam jure hoc evenit, ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure fecisse exstimetur. Similiter textus in l. Scientiam, §. Qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. Dicit enim vim vi defendere omnes leges, & omnia jura permittunt, nec loquitur de occasione. Et ita etiam potest intelligi textus in l. c. v. de vi, ubi littera dicit propullare licet: nam illud verbum non importat ut possim occidere, præterea ibi dicitur licitum esse vim vi propullare, dummodo id fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ. In hoc autem moderamine alijs omittis, de quibus ibi in gl. in ver. Moderatione, præcipue ipse citandus est modus, ut scilicet si armis interatur violentia, armis repellatur, si sine armis simili modo repelli debeat, ut l. §. vii. vi, & l. 3. ff. de vi, & vi arm. Unde pugnum, vel alapam non licet et gladio propullare nisi in casu de quo per gl. præalleg. & Bartol. Multo autem minus videtur terriari hoc moderamine, si tuaveris mihi bona, & ego aufero tibi vitam: nam quælibet injuria corporalibus major est quavis reatu. l. in servorum, in fine, ff. de pen. Bartol. in d. l. 1. num. 9. vers. Sed omni inturia, C. v. de vi. Et sic opinio Legistarum destituitur autoritate, quia nulla lex expresse loquitur de occasione nisi furis

nocturni, aut diurni telo resistens, quorum occasio permilla est, quia tunc agitur non tantum de periculo rerum, sed etiam personæ, ut abundè ostensum est supra à num. 7. & sic servatur eo casu æqualitas modi, & moderamen inculpatæ tutelæ.

19 Et secundum hoc consideratio Covarruvie supracitati sub num. 5. contra ipsum retorquetur. Nam si non est constituenda differentia inter jus civile, & canonicum, & inter forum contentiosum, & poenitentialem sine manifesta autoritate, ut ipse dicit, profectò hinc sequitur ut homicidij spoliatoris pro sola rerum defensione puniri debeat etiam in foro seculari, quoniam de jure canonico hoc expresse reperitur sanctum, ut non liceat furem interficere nisi pro defensione rerum, & personæ simul, ut late probavimus. Nec apparet de jure civili aliquid dispositum in contrarium, ut proxime dictum est. Stabimus ergo juri canonico in utroque foro, ut per Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 49. vers. Secunda declaratio, de Constit. ubi post Butr. Imol. Abb. & Jo. de Anan. quos citat, concludit utram in terris Imperij, & in foro seculari standum esse Canonis in materia, in qua non est expressa decisio juris civilis, sed tantummodo sunt opinioniones inter legittas.

20 Sed quidquid sit de jure civili, certè secundum Canones in foro saltem poenitentiali. & quoad Deum absolute credimus non poss. laicum sine peccato occidere spoliatorem secundum consuetudinem Canonistarum sententiam. Et vide Sylvest. in ver. Excommunicatio, §. 6. vers. Esto autem, quod verum diceret, ubi limitat tribus modis. Quod multò clarè procedit in materia irregularitatis. Unde Navarr. in Man. 45. num. 1. Quamvis excuset à mortali peccato eum, qui occidit pro justa defensione proximi, vel sui bonis, vel rei familiaris, illum tamen non excusat ab irregularitate, prout nec excusat Sylvest. ubi supra vers. Vnde dicit, Facit quod not. gl. penul. in d. Clem. Si furiosus, de homicid.

DE HOMICIDIO.

Cap. Sicut dignum.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonice irregularis ex homicidio voluntario an possit in choro cum alijs plallere, & num. seqq.
- 2 Testimonium legit, nec responsoria separatim cantat.
- 3 Clericus sit irregularis. & est deponendus non solum propter homicidium per se commissum, sed etiam propter homicidium commissum eius auxilio, consilio, vel favore, & n. 5.
- 4 Nec ministrat in ordinibus etiam minoribus.
- 5 Statuta poenitentia homicidii verificantur etiam in mandantibus fieri homicidium.
- 6 Nisi aliquid exprimat, per quod reale homicidium intelligatur.

SICUT DIGNUM. Sumatur de §. in §. ut per Abb. n. 1.
 In §. Clericos, nota singulariter hunc textum, quia solvit dubium, quod nuper contigit in Sac. Congregatione Concilij, An Canonici irregularis ex homicidio voluntario possit in choro cum alijs psallere, textus decidit, ut Clerici, qui in necem B. Thomæ Cantuariensis auxilium, consilium, vel favorem praestiterunt, non solum ab Altaris ministerio deponantur, sed etiam ut in Ecclesijs nullo unquam tempore lectiones legant, vel responsoria in choro separatim cantent, sed in psalmis apud Deum de commisso fatigant veniam impetare.

Innocentius hic in fine arguens à contrario sensu ex verb. Separatim, dicit: quando enim omnes cantant, & ipsi cantare possunt Idem Tancred, & Abb. Antiqui in fin. in verb. Separatim; sed Host. n. 16. in eod. verb. dicit primò istos Clericos responsoria non posse dicere per se eum dicunt Tertia, & alias Horas Canonicas, quod alijs possent ex dispensatione Episcopi, ut notatur in cap. Ad audientiam, §. 1. in fin. infra eod. deinde dicit: Quicquid tamen dicitur, hic præter psalmodiam tacitam non videtur eis aliud reservari: & cum Host. transeunt simpliciter Jo. Andr. n. 12. Butr. n. 24. in verb. Clericos, Anchar. n. 9. in l. 1. c. 2. ab. & Jo. de Anan. in hoc §. Clericos. n. 1. verum Cardinalis n. 4. dicit sibi magis placere primam opinionem Tancredi & Innocentij, quæ & mihi magis placet: nã si isti Clerici irregulares nec separatim, nec cum alijs canere possent, ad quid text. dixisset separatim? & tamen hoc verbum non debet censerì appositum sine mysterio, cap. Si Papa. de privileg. lib. 6. restituitur ergo prohibitio ad cum calum duntaxat, ut lectiones non legant, nec responsoria separatim cantent: est autem magna ratio directæ sitis secundum Cardin. quia quando dicunt separatim, plus honoratur, sicut patet in istis choralibus, quibus honoris causa præcipitur, ut specialiter dicant antiphonam, vel responsorium: & hinc opinioni videtur etiam adherere Abb. Siculus n. 10. dum ait clericum fieri irregularem, & esse deponendum non solum propter homicidium per se commissum, sed etiam propter homicidium commissum eius auxilio, consilio, vel favore: & sic depositum non posse Ecclesia separatim cantare: ergo à contrario cum alijs potest. Ad id quod opinio Host. vix posset servari sine scandalo, ut scilicet alijs canentibus, ipsi tacerent.

Adverte tamen, quia Clericus irregularis etiam non prohibetur in choro cum alijs canere, secundum prædicta, tamen prohibetur in Ordinibus etiam minoribus ministrare, ut notat Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, num. 105. infra eod. post Innoc. & Abb. in cap. 2. infra de Clerico pugnante in duello.

In glof. magna in verb. Concilium, nota singulariter hanc glossam, quia est magistra in materia irregularitatis ex homicidio, & ut dicunt Joann. Andr. n. 13. vers. Et scias, Abb. & Marian. Socin. n. 11. ea quotidie utuntur a fessores fori civilis, inducentes eam ad intellectum latuorum punientium homicidas, ut veniuntur etiam in mandantibus fieri homicidium, ad quod etiam inducunt iura in l. Si quis ad §. fin. ff. de iurisdiction. omni. iudic. & in l. 2. c. Divus ff. de iure fin. & in l. Indot, la secunda, c. de iudic. addit tamen Jo. Andr. & concen-

tiant alijs, quod si statutum aliquod exprimeret, per quod reale homicidium intelligeretur, puta qui homicidium manu, vel ense perpetraverit, non esset locus statuto; ad quod facit cap. In nostra infra eodem; & addit quod in proposito scripti in cap. Ad falsarium, n. 21. & seq. infra de crimine falsi.

De Homicid.

Cap. Suscepimus.

S Y M M A R I U M.

- 1 Irregularis est is, cuius illicita opera homicidium sequitur.
- 2 Fur, & latro an, & in quo differant.
- 3 Latrocinantes qui deantur.
- 4 Furtum unde dicitur.
- 5 Clerico non licet pro rebus conservandis latronem interficere licet aliter res conservari non possint, & n. 7 usque in finem.
- 6 Irregularitas contrahitur ab eo qui ligavit furem, sicut ab eo qui interfecit.
- 7 Clericus qui pro necessitate rerum defensione occidit furem, vel spoliatorem an efficiatur irregularis, & n. seq. usque in finem.
- 8 Intellectus huius cap.
- 9 Clerici seculares, & Monachi quoad irregularitatem contrahendam non differunt.
- 10 Latronem capere, & ligare licitum est etiam Clerico, dummodo id fieri possit sine homicidio, & gravi sanguinis effusione.
- 11 Mansuetudini ecclesiastica convenit potius rerum sustinere iacturam, quam in alio, acriter exaltare.
- 12 Clerico licitum est prosequi delinquentem usque ad satisfactionem damni, & non ultra.
- 13 Clerico non licet ob res suas transitoris armis se tueri, & interficere spoliatorem licet hostis sortiri sit, & sine armis impetari, & spoliari.
- 14 Valerij Reginaldi opinio quod pro salvandis rebus trimum, vel quatuor ducatorum licet Clerico furem occidere, reprobat.
- 15 Intellectus Clem. Si furiosus de homicid.
- 16 Irregularis est qui pro necessitate paravit, filij, conjuris, vel alterius coniuncti defensione interficit aggressorem.
- 17 Maritum, & uxorem esse duos in carne una quomodo intelligatur.
- 18 Filius in quibus censetur eadem persona cum patre.
- 19 Irregularis est committens homicidium pro necessaria defensione proprii honoris.
- 20 Homicida est qui potuit hominem à morte liberare, & non liberavit.
- 21 Iniuria proximi, & vicini qui negligit propulsare videtur iniuriantem servare.
- 22 Excommunicatus est permissus Clericum percussit, si potuit prohibere, & non prohibuit.
- 23 Metus ignominie viri boni maior, quam mortis esse debet.
- 24 Desessio rerum temporalium regulariter non est sub precepto.
- 25 Intellectus cap. 2. supra eod.
- 26 Intellectus cap. Dilecto, de sent. excomm. lib. 6.
- 27 Clerico licet res proprias manu iniectioe hanc-

lo, & gladio defendere, dummodo non procedat ad falsam.

28 Clericus occidens, aut causam præbens occisioni pro defensione personæ, & rerum, an, & quando incurrat irregularitatem.

29 Latro an licet occidere latronem pro necessario rerum defensione, renouavit.

SUSCEPIMUS. Is, ex cuius illicita opera homicidium sequitur, irregularis est. Hoc dicit secundum Jo. Andr. & omnes: vel sic homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa sed magis inherendo literæ secundum Abb. Antiqui, & Felin. hoc intendit, qui pro temporalium rerum conservatione aliquem interfecit, aut occasionem mortis præbet, irregularis censetur, Communis divisio. Secunda ibi, Verum

Nota primò, hæc verba, Jurum, & latronem esse synonymam cum textus prius dixisset latrones, postea dixit fures, prout hic notat Abb. in 1. notab. & in c. 2. similiter in 1. notab. ubi etiam Marian. Socin. n. 2. supra eod. Proprie tamen loquendo secundum glossam l. Cum duobus, §. Damna. in ver. Subprepar. ff. Pro socio. Latrocinantes d. cuntur qui in sylvis stant, ut possint transeuntes, fores de nocte in domibus, ut in Auth. Nullus iudic. §. penult. collat. 9. & l. c. Depof. sed secundum Carcan. hic in 1. notab. fur appellatur nocturnus, latro diurnus & idem post Goffred. dixit Jo. de Anan. in d. cap. 2. n. 1. verum hæc differentia confunditur in cap. Si per hostes, supra eod. & in l. itaque, §. Lex. ff. Ad l. Aquil. ubi fur appellatur non tantum nocturnus, sed etiam diurnus Item confunditur per textum in l. ff. de furtis, ubi furtum dicitur a furto, id est nigro, quia clam, & obsecure fiat, & plerumque de nocte: si plerumque, ergo non semper. Quare tu die, furem proprie appellati qui clam furatur, ut in l. 1. nec dicitur in noctem, vel interdiu; & ita intelligitur textus in d. cap. Si per hostes; latronem vero qui palam furatur, ut per Doctores in Auth. Sed novo, C. de feri. sigis Florian. in l. 3. in princ. ff. de l. Aquil. licet Marian. Socin. hic in 2. putet furem esse nomen generis, & latronem speciei, ita ut omnis latro sit fur, sed non è converso: quidquid tamen sit hæc distinctio non est perpetua, ut inquit Jo. Andr. in ver. Latrones, n. 1. & Abb. ubi supra, quia nonnumquam fur, & latro pro eodem accipiuntur, ut hic videt.

Secundò nota ibi, rerum sustinere iacturam, Clerico non licere pro rebus conservandis latronem interficere, licet aliter res conservari non possint; & signa textum irrefragabile contra opinionem recentiorum, qui tenent Clericum non esse irregularem, si pro necessitate rerum defensione occidat furem, vel raptorem, ut plenius dicam infra in prima quest.

Ultimò nota, irregularitatem contrahi ab eo, qui ligavit fures, sicut ab eo qui interfecit secundum Amon de Butr. n. 6. qui infert ad vulgare proverbium quod bene probat hæc littera in fine, iuncta glof. ubi fures utique ope dicuntur fuisse intercepti, & tamen unus eorum non interfecit, sed tantum ligavit: ad hoc l. Item Mela, §. Si alius, ff. ad l. Aquil. ubi tenetur de damno ille qui tenuit, sicut ille qui percussit, atque ita utrumque teneri de homicidio notant hic Abb. n. 2. & Felin. in 1. notab.

Prosp. Fagn. in I. par. 5. lib. Decretal.

7 **Q**UÆRO, An Clericus qui pro necessaria rerum defensione occidit furem, vel spoliatorem efficiatur irregularis.

8 Solutio questiois maximè pendet ex intellectu huius decretalis: legitur enim variè. Primitus intellectus est Vincentij, & Alani: qui arbitrat sunt quod hic deciditur habere locum in Monachis tantum, non autè in Clericis secularibus, ut hic refert Henric. Boich. col. 2. post med. vers. Vel dic secundum quosdam: nam secundum eos interfectores, de quibus loquitur hæc Constitutio iter perfectionis arripuerant. quare non licebat eis vim sibi illatam repellere, & repellendo in culpa fuerunt; idemque sentit Goffred. dicens hoc habere locum in Monachis, qui viam perfectionis arripuerant; & ideo post tunicam etiam pallium dimittere debuerunt, ut dicitur in littera; & est simile in cap. Alud, l. 1. q. 1. cap. Alud, de penit. dist. 1. cap. Quod debetur, l. 1. q. 1. c. 1. 23. q. 4. Verum hic primus intellectus nimis restringit litteram, quæ licet loquatur in monachis, tamen narrat factum prout contigit, sed ratio decisionis quod pro rebus temporalibus conservandis non licuerit tam acriter exardescere. Item verba illa, contra mansuetudinem ecclesiasticam, æquè conveniunt Clericis secularibus, ac Monachis, nec in materia irregularitatis, quæ est in ordine ad ministerium Altaris, ut hic in fine & in c. Presbyterum, supra eod. cum multis similib. constituenda est aïntentia inter Clericos seculares, & regulares. Ad quod adduco optimum simile in c. Tua nos, infra eod. ubi Religiosus chirurgie arte exercens licet ea mors sequatur, declarat irregularis: & quamvis littera loquatur in Monacho, quia sic fuit in facto, tamen intelligitur in quolibet alio Clerico seculari, cum eadem sit ratio, ut ibi declarat Abb. in 1. notab. n. 2. in fin. & Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, n. 1. 4. infra eod. unde hunc intellectum non sequuntur Doctores: sed intelligunt textum promissive etiam in Clericis secularibus.

Secundus intellectus, qui colligitur ex glof. prima hic in princ. est eorum qui opinati sunt, duos Monachos qui latrones ligaverunt idcirco incidisse in irregularitatem, quia exceperunt modum licitæ defensionis: nam cum haberent res suas salvas non debebant fures ligare, sed extra domum eijcere: quem intellectum sequuntur Covarr. in Clem. Si furiosus, de homicid. par. 3. §. Vncio, num. 6. vers. Vnde cimo. & alij recentiores conati sunt tueri Clericum non esse irregularem si pro necessitate rerum defensione occidit furem, vel raptorem, Sed hic intellectus patitur difficultatem tamen facto, quam in iure. In facto quidem, quia ex hac littera non cõcluditur necessariò an prædicti Monachi possent res salvas habere absque eo quod latrones ligarent: potuit enim dari casus, ut eos ligare possent, & tamen non possent è domo eijcere, l. Neque natales, C. de probation. In iure autem quia licitum est latrones capere, & ligare dummodo id fieri possit sine homicidio, & gravi sanguinis effusione; atque ita in hoc nullus fuit excessus, ut post Innocen. hic tenet Host. num. 1. in ver. Voluimus, per textum in cap. Tua nos, infra hæc tit. & cum eo transit Jo. Andr. n. 7. in glof. ubi, capere, Henric. Boich. col. 2. circa fin. vers. Tu dic cum Hostiensis, & alij committit. Præterea textus non facit

facit vim in eo quod Monachi aliter possent res suas salvas habere, imò fundat decisionem in ratione expressa in littera, quoniam inquit expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & retum fulminare iacturam, quam pro conservandis vilibus rebus, & transitorijs tam acriter in alios exardescere; & propterea percipit Clericum qui opem præstitit homicidio abstinere à ministerio Altaris. Hæc autem ratio concludentur probat non esse licitum clericis effundere sanguinem humanum pro rebus temporalibus etiam aliàs nulla alia ratione conservari valeant. Atque ita hic consideratur excessus Monachorum in eo quia unus eorum homicidium, & alter opem præstitit homicidio pro rebus conservandis, quod non licuit non quia res possent aliter conservari, neque hoc considerat textus, sed quia oportuit potius sustinere iacturam rerum, quam ad sæva procedere contra mansuetudinem ecclesiasticam, ut dicitur in fine textus. Rationem reddit Petr. de Anchar. n. 2. in 5. notab. videlicet quia Clericis usque ad satisfactionem damni licitum est prosequi delinquentem, & non ultra, ut in cap. *Postulasti, infra eod.* & propterea, ut ipse ait, potius debent tolerare iacturam, quam ad arma, & homicidium profligare.

Atque hinc colligitur tertius intellectus, secundum quem hæc Decretalis evidenter probat Clericum esse irregularem ex homicidio commissio pro defensione rerum quantumcumque necessaria, & in evitabili, qui intellectus colligitur ex glossa prima, vers. *Clericus vero*, cumque uti verum, & consonum litteræ sequuntur Abb. Antiq. in princip. Host. n. 3. in ver. *Tam acriter*, Jo. Andr. num. 3. in ver. *Acriter*, Butr. nu. 4. & num. 6. vers. *Tertio casu*, Cardin. nu. 2. vers. *Oppono*, Anchar. nu. 2. in 4. notab. Henric Boich col. 2. circa med. vers. *Et pro intellectu*, Abb. in 3. notab. Jo. de Anan. num. 7. vers. *Nota quod Clericus*, Marian. Socin. n. 5. & 7. Felin. in prime. idem tenet Archid. in *Summa*, 23. q. 8. in gloss. quæ incipit, *Adde hoc*, ubi refert Vincentium, & Laurentium dicentes non licere Clerico ob res suas transitorias armis se tueri, & interficere spoliatorem, quamvis hostis fortior sit, & sine armis impetret, & spoliat, ut hic, & in cap. *Convenior*, 23. q. 8. & in hoc secundum Henric Boich ubi supra concordant Host. & Jo. Andr. hic, & in cap. *Petrus*, infra eod. & Specul. in tit. *de legat. §. Iuxta*, circa 10. col. vers. *Illud etiam*, in fine, ubi sic faciat, Item Paulus, & Matth. in Clem. *Si furiosus de homicidio*, relati à Marian. Soc. in cap. *Ad audientiam*, n. 187. infra eod. Ex quibus apparet hanc esse unanimum Canonistarum sententiam, eamque communem esse testatur Marian. Socin. hic n. 7. quem etiam sequitur Navarr. in *Manuali*, c. 27. nu. 211. & c. 15. nu. 5. item Plovius de *irregular. regul.* 37. Sylvest. in ver. *Bellum*, §. 7. Gonial. à Villadiego de *irregul. cap. De percussore*, col. 14. quorum sententiam majori, & frequentiori Doctorum calculo receptam esse fatetur idemmet Covarr. in d. Clem. *Si furiosus*, part. 3. §. *Vnico*, num. 6. vers. *Vndecimo*, licet incaute dixerit eam non probari in hoc textu; quem tamen melius intellexit Abb. in 3. notab. ubi formaliter ait: (Nota casum apertissimum, & notabilem quod pro rebus conservandis non licet Clerico occidere latronem, licet aliter res conservari non possent, imò potius debet sustinere omnem iacturam rerum,) & nullibi ita bene pro-

bat, ut hic; & hoc dicitur Abbat. refert, & sequitur Jo. de Anan. n. 5. ubi pondera verba illa *omnem iacturam*, quæ ostendunt Clericum non excusari ab irregularitate ex homicidio commissio pro necessaria defensione rerum cuiuscunque sint valoris, & quantitatis.

Unde patet quam male Valerius Reginaldus & praxi fori penitentiale tom. 2. lib. 6. & totius operis lib. 21. c. 5. n. 64. & seq. præcipuè. 68. scripserit posse etiam Clericum si res sibi subrepta excedant valoris trium, quatuor, aut quinque ducatorum sine peccate, & incurru irregularitatis interficere furem cum dictis rebus fugientem catapultam in eum explora.

Sed præter textum hic probatur etiam hæc opinio in d. Clem. *Si furiosus de homicidio*, ubi primò deciditur non esse irregularem ex homicidio, vel mutilatione usu rationis carentes, ut furiosus, aut infans, seu dormiens. Deinde subreptur. & idem de illo censum qui mortem aliter vitare non valens suum occidit, vel mutilat invalorem: ergo secus in alijs casibus, arg. c. *Nome*, de præsumpt. ut bene deducit Marian. Socin. in dicto cap. *Ad audientiam*, n. 187. Præterea textus dicit invalorem suum, non dicit reum, innum. per hoc pro necessaria defensione personæ tantum, non autem rerum licere hominem occidere, vel mutilare; unde etiam ex ea littera colligit glossa communiter approbata in ver. *suum*, irregularem esse qui pro necessaria parentis, filij, conjugis, vel alterius conjuncti defensione interficere aggressorem nam et si hoc videatur permissum quoad aliam penam fori contentiosum, ut plene per Bald. in repet. l. 1. c. *Vnde vi*, tamen quoad irregularitatem secus est, qui occidens defendendo non est immunis ab irregularitate, nisi quando alter mortem propriam vitare non potest, juxta litteram d. Clem. ubi vltra glossam hoc tenent Lap. & Paul. item Matth. Cardin. Imola, & Abb. in cap. 2. de vita, & honest. Cleric. & eam glossam dicit communiter receptam Navarr. in *Manuali*, c. 27. nu. 213. quidquid contra scripserit Fortun. in l. *Ve vim*, col. 9. *si de iust. & iur.* quem merito refellit idem Navarr. ubi supra, & dixi plenius in c. *Petrus*, infra eod. Et quævis Matth. in d. Clem. *Si furiosus*, dicat prædicta habere locum præterquam in uxore, & marito, qui censentur una, & eadem caro, ut c. *Martinus*, de cognat. *spiritu*, cap. *seiscitur*, & cap. *si quis*, 30. q. 4. & cap. *Admonere*, 33. q. 5. hoc tamen communiter reprobat Marian. Socin. in d. c. *Ad audientiam*, n. 170. quia licet quoad generationem proles, & alia bona matrimonij censeantur una caro, tamen secus est quoad alia. Quod patet à simili in filio, qui censetur eadem persona cum patre quoad acquisitionem, l. *Quod dicitur*, ff. de verb. obligat. & etiam quoad aliam quædam, ut in §. *Hanc auctoritatem*, 33. q. 3. non tamen quoad omnia, nisi quæ sunt in iure expressa, ut per Marian. Socin. ubi supra.

Similiter ut ex littera dicitur Clem. *Si furiosus* deducit glossa præleg. non vitat irregularitatem committens homicidium pro necessaria defensione proprii honoris: cuius opinio in hoc quoque ferè ab omnibus recipitur, ut Navarr. testatur loco citato.

Si igitur in prædictis casibus non excusantur ab irregularitate qui occidunt, vel mutilant: longè minus excusari debent qui hoc faciunt pro defensione

rerum temporalium quantumcumque necessaria, & inevitabili. Siquidem ad defensionem proximi tenetur quis ex præcepto: qui enim potuit hominem à morte liberare, & non liberavit, homicida est, dicit textus in cap. *Sicut dignum*, §. *illi etiam*, supra eodem. Ad idem cap. *Non in inferenda*, ibi, (Qui enim non repellit à locio injuriam, si potest, tam in vitio est quam ille qui facit.) 23. q. 3. & in can. *seg* dicitur: (Quia potest obviare, & perturbare perverfos, & non facit, nihil aliud est quam favere eorum impietati: & qui vicini, & proximi negligit injuriam propullare, videtur injuriantem fovere, & participes eius culpa.) cap. *Dilecto*, de sent. excomm. lib. 6. Imò excommunicatus est permittens Clericum percuti potuit prohibere, & non prohibuit, ut est textus in cap. *Quanta*, infra eod. lib. Si milititer tenetur quis ad defensionem proprii honoris, & famæ, ut in c. *Non sunt audiendi*, 11. q. 3. ubi qui famam contemunt non solum impudentes, sed & crudeliter appellantur: unde dicit textus in l. *illi*, ff. *Quod met. can.* Viris bonis metus ignominia major quam mortis esse debet. At verò defensionis rerum temporalium non est in præcepto, ut hic patet; imò res proprias, vel debitum dimittere perfectionis est, cap. *Quod debetur*, 14. q. 1. cap. *Aliud*, 11. q. 1. & patet Matth. *Si quis abstrulerit tunicam a te, & pallium*, §. *Thomas*, in 2. q. 43. art. 8. & in 2. q. 96. art. 4. Ergo pro defensione quantumlibet necessaria bonorum temporalium nullatenus licere debet Clerico spoliatorem occidere, aut mutilare.

Non obstat tex. in cap. 2. supra eod. quia non dicit, *re, vel tua, sed te, tuaque*, & sic ibi fur, aut latro fuit occisus non pro defensione rerum tantum, sed personæ, & rerum copulativè; & ita ad illum textum respondent hic Hostien. num. 3. in ver. *Tam acriter*, Jo. Andr. num. 3. in ver. *Acriter*, Butr. nu. 6. vers. *Secundo casu*, Cardin. num. 2. vers. *Oppono*, Marian. Socin. n. 7. reliqui omnes.

Item non obstat cap. *Dilecto*, de sent. excomm. lib. 6. ubi nedom laico, sed etiam clerico licet res solas etiam sine persona armis defendere: etenim hoc verum est invocando brachium sæculare, ut ibi, & in cap. *Postulasti*, infra eod. & ita illum textum intelligit Hostien. hi. nu. 4. secundum quem jungi debet quod notatur in cap. *Petitio*, inf. eod. & in cap. *Ex multa*, §. *De Clerico*, de voto, & sequuntur Jo. Andr. num. 3. in eod. ver. *Acriter*, Anchar. num. 2. vers. *Sed contra*, & Marian. Socin. n. 8.

qui de communi testatur. Sed certè hic intellectus nimis restringit litteram illius Decretalis, & contrarium sentit ibi gloss. *in ver. Bonis*. Unde concludendum Abbat. num. 3. vers. *Sed certè*, & Marian. Socin. num. 8. pro defensione rerum licere quidem Clericis manus iniicere, & baculo, vel gladio defendere, dummodo tamen non procedant ad sæva, & ad occisionem. Pro quo intellectu facit hæc littera *ibid. tam acriter in alios exardescere*. Non igitur prohibetur moderata defensio: & ita secundum eos videtur intelligere Innoc. in cap. *Si verò*, in primo. de sent. excomm. & hanc sententiam tenuit Jo. Andr. in d. cap. *Dilecto*, & idem Abb. in d. c. 2. supra, de vita, & honest. Cleric. pro qua secundum Marian. Socin. Facit textus in c. *olim*, in primo. de restit. spoliat. juncta Clem. *Si furiosus de homicidio*.

Ex prædictis omnibus concludit: Quandoque

clericus facit aliquid ad defensionem personæ, & rerum, quandoque ad defensionem personæ tantum, quandoque ad defensionem rerum tantum. Primò casu si defensio sit necessaria, & inevitabilis non efficitur irregularis, si ex tali facto homicidium sequatur, ut notatur in cap. 2. supra eodem, & in Clem. *Si furiosus eod. tit.* Si verò defensio sit quidem necessaria, sed non omnino inevitabilis, tunc non vitat irregularitatem, ut hic, & sentit gloss. i. in princ. Ad hoc cap. *Sicut supra eod.* & multo minus eam vitat si nulla subsistat necessitas juxta notata in d. cap. *Sicut dignum*. Secundò casu dicit idem per omnia, quod dictum est in proximo membro. Tertio casu videlicet quando pro defensione rerum tantum, dicit si idem perpetravit homicidium sine dabo incurrit irregularitatem, & in hoc conveniunt omnes, ut abundè ostensum est supra. Si autem alius homicidium commisit, tamen aliquo facto ipsius præcedente; & tunc distinguitur: nam ut fuit in culpa, vel diligentiam non adhibuit, & incurrit irregularitatem; & in hoc casu loquitur hæc Decretalis, quia secundum Innoc. & Doctores Monachus, qui latrones ligatos dimisit in custodia alterius fuit in culpa, quia duos dimisit in custodia unius tantum, & diligentiam non adhibuit, quia illos non bene ligavit: debuit enim cogitare hoc evenire posse, ut dicitur Doctores, & in specie Petr. de Anchar. n. 2. Aut verò adhibuit omnem diligentiam quam debuit, & non fuit in culpa, & tunc homicidium superveniens ei non imputatur, nec redditur irregularis, ut in iuribus allegatis in glossa: & hæc veritas, nisi factum quod mandaret Clericus esset tale, ut ex illo verisimiliter posset sequi mors, quia tunc indistinctè in irregularitatem incidere non obstant aliqua eius protectione. Hic est casus in cap. *is qui de homicidio*, lib. 6.

Hæc procedunt in Clerico. Quod autem juris sit in laico, dixi in c. 2. supra eod.

DE HOMICIDIO. Cap. De Catero.

S V M M A R I V M.

- 1 Irregularis est dans causa homicidio, & n. 7.
- 2 Verbum, videtur, in legislatore est expressivum veritatis.
- 3 Doctor respondens per verbum, videtur, intelligitur affirmativè respondere.
- 4 Medicus similiter per verbum, videtur, affirmat.
- 5 Testis deponens per verbum, videtur, an & quando præbet.
- 6 Irregularis removetur ab omni altaris ministerio.
- 7 Irregularis est præbens causam proximam homicidio, licet det operam rei licitæ.
- 8 Irregularitas incurritur etiam cum merito, ibidem.
- 9 Irregularis est iudex, qui protulit sententiam sanguinis, si exinde sequuta sit mors.
- 10 Testis quoque deponens in causa sanguinis sequuta morte, irregularis efficitur.
- 11 Lex promotionis magis respicit ad factum, quam ad voluntatem.

- 12 *Causa remota, que nullo modo est ordinata ad homicidium, non parit irregularitatem.*
- 13 *Etiam si prebens huiusmodi causam det operam rei illicita.*
- 14 *Ar. suscipiendi taxillos prohibita est, ibidem. Puer, qui turpidam vesicam frangens dedit causam abortivi, an sit irregularis.*
- 15 *Irregularis non est accedens armatus ad neprem adulteram, ut cogat adulterum cum ea contrahere, si adulter metu precipitaverit. Adulter irregularis non est ob necem à marito illatam uxori adultera, ibidem.*
- 16 *Irregularitas an, & quando oriatur ex causa remota ad homicidium ordinata.*
- 17 *Inflans apud regem pro remedio facinororum an sit irregularis, si malefactores iussu regis necati fuerint.*
- 18 *Clerici possunt de suis malefactoribus conqueri coram iudice seculari sine pena irregularitatis, dummodo protestentur expresse.*
- 19 *Index ecclesiasticus tradens Clericum degradatum curia seculari pravia protestatione non est irregularis.*
- 20 *Episcopi deputantes Ballicos in sua iurisdictione temporali, non sunt irregulares, licet pena sanguinis inferatur.*
- 21 *Princeps, qui legem condidit sub pena mortis, non efficitur irregularis si legis autoritate aliqui ultimo supplicio affecti fuerint.*
- 22 *Papa non potest canonicam irregularitatem incurere.*
- 23 *Index committens alteri causam irregularis est si Commisissarius ad mortem condemnat.*
- 24 *Irregularis an sit Clericus, cui Episcopus commisit ut eligat iustitiarum, si iustitarius procedat ad penam sanguinis.*
- 25 *Irregularis non est, qui confitit alteri, ut mortis se exponat pro nomine sive honore Christi, vel pro statu, aut pro statu Ecclesia.*
- 26 *Inquisitio pronuntians aliquem hereticum, licet sciant eum morti tradendum, aut aliàs id procurant excusantur ab irregularitate.*
- 27 *Irregularitas ex homicidio voluntario non contrahitur in distinetione ab eo qui dat causam proximam homicidio sed oportet ut homicidium sit in se volutum.*

DE CÆTERO. Dans causam homicidii irregularis est. Hoc dicit secundum Cardinal. Abb. & Marian. Socin. breve est, & divisionem non patitur.

Nota primo hoc verbum, videtur, quod bis repetitur, in legislatore importate juris dispositionem, & esse expressivum veritatis; unde secundum Jo. Andr. num. 1. idem est dicere, non videtur, ac non est & consentiunt Butr. num. 2. Cardin. in princ. Abb. in 1. notabili, & Marian. Socin. n. 1. & idem Card. conf. 6. Casus super quo, num. 18. ubi dicit verbum, videtur, prolatum à lege esse assertivum veritatis, quia lex non potest esse dubia, cap. Erit autem lex. 4. dist. cap. fin. de Const. & ob eam dem rationem dictio forsitan, à legislatore prolata non ponitur dubitative, sed affirmative, ut in cap. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, & ibi notat glos in verb. Forsitan, Innoc. Hostien. & Doctores, supra de renunciat. Quod Butr. & Abb. inducant ad dicta tertium, & Male secundum Marian. Socin. & idem tu dic in legislatore

re pro primo dicto Jo. Andr. esse textum in c. D. quarta, de prescript. in cap. Præterea, de appellat. & in cap. 2. de fide instr. & in l. Sciendum, ff. de verbor. obligat. Idem dicendum in Doctore, qui respondens per verbum, videtur, intelligitur respondere de jure, ut in cap. 1. & ibi DD. de iudic. Unde cum nos in solutione principalium questionum utimur illis verbis, videtur respondendum, non sic loquimur quasi dubij, ita ut verbum, videtur, sit nota in proprietate, sed quia ita juris esse censemus. Quod facit pro dictis frequentibus Innocentij. Idem credimus in medico, ut in l. Quod tamen, §. Si arbitri, ff. de arbit. & ibi per Bartol. & l. 2. §. 1. ff. de ventr. insticem. Demum idem dicendum in iudice, qui sententiam profert per verbum, videtur, ut scripsit Angel. in l. Sciendum, ff. de verbor. obligat. quem refert, & sequitur Marian. Socin. hic n. 4.

Ratio predictorum est, quia Doctores, Medicus & Iudex respondent non de his, quæ in facto consistunt, & sensu corporis præcipiuntur, sed de eo, quod iudicio intellectus, & ratione percipitur; ac proinde satis est, ut respondeant per verbum, videtur, ut in iuribus citatis. Ideoque in teste, qui non solum deponit de iudicio rationis, sed etiam de facto, sic distinguitur secundum Marian. Socin. hic num. 5. Nam aut deponit in his, quæ possunt per sensum corporeo certitudine comprehendij, & percipi; & non probat nisi reddat sufficientem causam dicti facti. Aut deponit in his, in quibus laborat iudicium rationis, & intellectus, ut in Medico, qui deponit sibi videri vulnus mortale, & in obsterice deponente aliquam virginem sibi videri corruptam, vel prægnantem; & tunc probat, ut l. ff. de ventr. instic. Rationem differentie inter iudicem, & testem assignat Bald. in d. l. Quid tamen, §. Si arbitri, ff. de arbit. Et de hoc articulo testis probet per verbum, videtur, vide c. 2. supra de renunc. cap. 1. de iudic. & cap. Perpendimus, de sent. excomm. Bart. in Proximo Digestorum.

Secundo nota regulam ex sumario textus, videlicet irregularem esse non tantum, qui principaliter homicidium perpetravit, fed etiam qui causam præbuit homicidio; & idem non debere ad Ordines promoveri, nec in susceptis Ordinibus ministrare. Et hoc tene secundum Abb. Antiq. Jo. Andr. Cardin. Ancharan. Abb. Marian. Socin. & omnes; quia et si textus dicat hunc non esse promovendum ad Sacerdotium; tamen cum sit irregularis, removeri debet ab omni altaris ministerio, ut in cap. Presbyterum, sup. eod. Rursus et si textus ponat casum in S. b. diacono, tamen factum narrat, unde idem intelligas in alio Clerico, secundum Jo. Andr. in princ. & Cardin. in fine. imò & in laico, ut per Abb. num. 1. & Marian. Socin. num. 7.

Nunc declaro primò hanc regulam, ut procedat si causa sit proquinqua, veluti quia consilium, præceptum, vel opem quis dedit ut alter occideretur, cap. Si quis viduam, 50 dist. cap. Henricus, ad fin. de Cler. pugn. in duello, cap. Sicut dignum, §. finali, & cap. proximo, supra eod. vel hoc suggestit, ut in d. cap. Sicut dignum, §. Qui vero, secundum glos hic Hostien. in princ. & Butr. num. 3. Quod latius explicat Innoc. in c. Ad audientiam, num. 1. & seq. inf. eod.

Necq; hoc casu distinguitur an quis det operam rei

rei illicitæ, nec ne; sed in distinetione ex causa proxima incurrit irregularitatis, secundum Innocent. in d. cap. Ad audientiam, num. 1. vers. Tamen semper sit irregularis, etiam cum in iudicio, ut patet in iudice qui protulit sententiam sanguinis, si exinde sequita sit mors, cap. 1. ff. dist. cap. His à quibus, 23. q. ult. Cap. Clerici, & cap. Sententiam. Ne Cler. vel Mon. & notatur in cap. Inter opera, de sponsal. & per D. Thomam, in 2. quest. 4. art. 2. in corp. & ad quartum.

Item non distinguitur an huiusmodi causam proximam sponte quis dederit, an adactus, ut in d. cap. 1. ff. dist. ibi: (Qui dum parent potestatis, quæ sibi sunt imperata fecerunt.) Et patet in teste, qui iustus à iudice deposuit in causa capitali; ut in d. cap. Sententiam. Ne Cler. vel Mon. Innocent. ubi supra num. 7. Specul. in tit. de dispensat. §. 4. num. 9. vers. Item litigiosus, Cravet. conf. 2. num. 1. Clar. in praxi crimin. §. fin. quest. 24. num. 8. vers. Vltimus quero, Navarr. in Manuali cap. 27. num. 212. Ratio est, quia lex promotionis magis respicit ad factum quam ad voluntatem, ut in cap. fin. 1. §. quest. ult. & notat Archid. in cap. Si evangelica, nu. 6. & ibi etiam Præpos. n. 55. dist. Hostien. & DD. in cap. Significasti, si secundo, inf. eodem Marian. Socin. infra in c. proximo n. 230. & sequenti.

Si autem causa sit remota glossa hic tenet non incurri irregularitatem, argum. l. Qui domum habet, ff. Locati, & Cap. Exhibita, inf. eod. nisi quomodo causam quis dederit animo nocendi, aut non adhibita diligentia quam debuit, aut potuit adhibere, ad quod allegat Cap. Presbyterum, in fine, supra eod. & l. si quis necandi, c. ad leg. Cornet. de Sicar. & cum glossa videtur hic transire Abb. Antiq. & Anton. de Butr. n. 4. Verum Host. hic in fine dicit in d. cap. Presbyterum, non fuisse causam remotam imò, propinquam, & coherentem: & ideo idem juris esse argum. l. Quæ religiosis, ff. de rei vendic. & sequuntur Jo. Andr. num. 4. Cardin. num. 2. in 1. opposit. Petr. de Anchar. in fine, Abb. num. 3. in fine, & Marian. Socin. n. 8.

Tu verò distingue duos casus. Primus est cum causa remota nullo modo est ordinata ad homicidium; & hoc primo casu manifestum est ex causa huiusmodi nullam contrahi irregularitatem, & ita procedit text. in d. cap. Exhibita, inf. eod. & in d. l. Qui domum habet, ff. Locati, [Neque (ut inquit Hostien. hic n. 1.) Faber qui fecit cultellum ex eo solo quod fecit cum est in culpa, si cum ipso homicidium committatur: & sic non nocet causa remota.] Consimile exemplum ponit hic Abb. num. 3. videlicet. (Peci fenestram in domo, aliquis ultro le ex ea precipitavit: tunc enim ego sum causa remota, nec sum in aliqua culpa, sed causa propinqua fuit fatuitas illius se precipitantis.) & sequitur Marian. Socin. num. 9. qui ad hoc plures remissiones dedit in cap. Presbyterum, supra eod. Alia exempla habes in cap. De occidendo, vers. Vnde nec reus, 23. q. 5.

Procedit autem hæc conclusio etiam si præbuit huiusmodi causam remotam, & omnino per accidens daret operam rei illicitæ: nam nihilominus ex ea non efficitur irregularis, text. est in d. cap. Exhibita inf. eodem. Et propterea qui fecit taxillos ad ludendum, non incidit in irregularitatem ex eo quod conveniens ad ludum se interfecerint: Nam et si secundum communem opi-

nionem ars faciendi taxillos sit prohibita, tamen non est ad homicidium ordinata, ut per Marian. Socin. in cap. proximo, num. 237. vers. Sicut autem si non esset ordinata, inf. eod.

Et eodem modo irregularis est puer, qui turgidam vesicam porcinam frangens, in causa fuit, ut mulier prægnans terrore abortiretur, ut post Abb. tenet Sylvest. in ver. Homicidium, 2. num. 14. Licet contrarium videatur sentire Innoc. Abb. Ant. & Vinc. & minus bene secundum Sylvest. Idemque patet ex subiectis declarationibus S. Congregationis Concilij. Nam Petrus Presbyter Pampilonensis cum audisset Martinum laicum cum quadam muliere soluta ipsius oratoris ex fratre nepote solere carnaliter commisceri, & quoddam nocte domum ejus ingressum esse, & cum illa cohabitari, armatus ipse, alijq; con sanguineis armatis comitatus ad d. domum dictæ neptis accessit ea intentione, sicuti asserbat, ut Martinum compelleret, contrahere cum ea matrimonium, non autem ut eum occideret. Verum simul ut Martinus audiret fores pulsari, se in arcam dictæ domus è fenestra projecit, ac statim exanimatus est. Quæsitum Petrus an propterea contraxisset irregularitatem. Die 29. Novembris 1602. S. Congregatio, cui undecim Cardinales interfuerunt, censuit Petrum prædictum secundum ea, quæ proponebantur, non incidisse in irregularitatem. Et postea cum quidam Presbyter Oriolen. diocesis noctu ad mulierem conjugatam accessisset, ab ipsa de viri absentia edoctus; cumq; vir ipse casu superveniens uxorem necasset; dubitavit idem Presbyter num incidisset propterea in irregularitatem. Die 31. Julij 1610. S. Congregatio respondit uti prius censuerat prævia diligenti discussione, adulterum ob mortem adulteræ à marito propter adulterium illicitam non esse irregularem.

His planè casibus et si prædicti darent operam rei illicitæ, quia tamen causa remota, quam homicidio prætererunt, nullatenus sunt ordinata ad causatum, sed fuit omnino per accidens; declarati fuerunt immunes ab irregularitate.

Secundus casus est cum causa remota est verisimiliter ordinata ad causatum, ita ut propter ipsam ordinationem, & consequentiam causati præstant causam ipsam remotam videatur habuisse animam ad causatum, Et hoc casu, qui præbuit causam tenetur, ut per Marian. Socin. hic num. 9. Ego verò intelligo hoc procedere si præbens huiusmodi causam dabat operam rei illicitæ, vel animo nocendi hoc fecit, aut diligentiam non adhibuit quam potuit, aut debuit adhibere; aliàs secus, ut in c. Continebatur, supra eod. & infra in cap. proximo, l. si putator, ff. ad leg. Aquil. Ita Egid. Bellam. conf. 14. Factum est tale per tot. & presertim num. 3. vers. In oppositum: ubi notabiliter consultit Episcopum Avenionensem, qui proposuit Ludovico Francorū Regi enormia quædam facinora in eius ditione perpetrata, & institit pro remedio opportuno, nullam contraxisse irregularitatem, licet alij ex delinquentibus iussu Regis decapitati, alij submissi, & alij mutilati fuerint: motus hoc principali fundamento, quia danti operam rei licitæ non imputatur damnium, maxime si non valeat de negligentia reprehendi, ut cap. De occidendo, 23. q. 1. secundum Bernard. & Hostien. in c. Sicut dignum, supra eod. & Henric. hic. Et idem si non adhibet diligentiam, quam potest, si causam proximam

non dederit, ut *Qui domum habeat, ff. Locati*: at Episcopus hoc egit principaliter pro redemptione captivorum, & sic dabat operam rei licite, nec dedit causam proximam; sed Rex, & illius ministri. Sic etiam videmus Prælati, vel Clerici quibuscumque qui de laicis suis malefactoribus querelam petens facularem iudicem deponentes petunt emendam sibi fieri, & provideri ne contra eos talia de cæteris præsumantur, imputari non debere si protestentur expressè se ad vindictam, seu poenam sanguinis non intendere, licet malefactoribus iudex mortem intulerit iustitia exigente, ut est casus in cap. *Prælati de homicid. lib. 6.* Et quamvis Jo. Andr. ibi dixerit Clericum caute facere si potius dicat, *conqueror, quam accuso*; & sic serventur verba d. cap. *Prælati*; tamen putat eum non ferri irregularem, licet dicat, *accuso*; nam & querela in officio si testamenti dicitur accusatio, l. *Parentibus, d. l. in arenam, C. de inoff. testam.* & sequitur post Abb. Marian. Socin. in c. *prox. infra eod. num. 256.* Sicut non imputatur iudici ecclesiastico, qui Clericum actualiter degradatum tradit curie seculari si protestetur ad præscriptum c. *Novimus, infra de verbor. significat.* Similiter Episcopus, seu quicumque alias Prælati, vel Clerici jurisdictionem obtinent temporalem, si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in jurisdictione sua commissio, Ballivo suo, aut alij cuiuscumque injungat ut veritatem inquirens iustitiam exequatur, irregularis non efficitur, licet pœna sanguinis inferatur, ut est text. in cap. *Episcopus, Ne Cler. vel Mon. lib. 6.*

His enim casibus, & alijs consimilibus, qui adduci possent, quamvis præbentes causam remota intelligere possint, aut debeant tutum esse ut inde mori sequatur; excusantur tamen ab irregularitate, quia dant operam rei licite, & eorum officio incumbunt. Unde nec Princeps, qui legem condidit sub pœna mortis, efficitur irregularis si legis auctoritate aliqui ultimo supplicio affecti fuerint, quia in personam certam non animadvertit, nec in Constitutionem suam voluit aliquem incidere, sed eam tantummodo promulgavit propter bonum, & licitum, ut homines à maleficijs deterretet; ita Archid. in c. *Officia, num. 1. 2. 3. 9. 5.* & Jo. Andr. in c. 1. num. 5. in glof. 1. *infra de Sagittar.*

Quod multo magis habet locum in Papa, qui non potest canonice irregularitatem incurere, c. *Proposuit supra de concess. quia* & alijs super hoc medetur, ut patet ex notatis in c. *Sicut, sup. eod.* & *infra in c. Postulasti, & tradit Jo. Andr. loco citato, Verum si Clerici emendam peterent, aut reum curie seculari traderent non præmissa protestatione, utiq; irregularitatem non evaderent, ut in iuribus citatis; & utrobique notant Doctores. Et eodem modo querit hic Colletar. in princ. si aliquis obtinuerit à Principe iudicaturam, & causas commiserit in genere, quia à se totam jurisdictionem abdicare non potest an committens sit irregularis, si Commissarius ad mortem, vel mutilationem condemnet: & concludit esse irregularem, cum sit causa, & occasio; quia hoc potuit prævidere. Nec obstat secundum eum cap. *Episcopus, Ne Cler. vel Mon. lib. 6.* quia hoc faciunt Prælati ex necessitate sui officij; & ideo Papa ibi eos excusare potest. Alias idem esset iudicium de Prælati, & alijs, ut legitur, & notatur in cap. *Ex litteris, de excess. Prælat. Idem si Princeps causam Clerico**

commississet, qui alicui re integra in totum vices suas committeret, propter eandem rationem, ut hic per Colletar. post Guilclm. de Monte Laudano in *tratt. suo de Sacram.* & idem dicendum si Episcopus committat Clerico, ut vice sua eligat Balivum, vel Iudicem, vel specialem iusticiarium, & iusticiarius à Clerico electus condemnet ad mortem secuto effectu: nam Clericus irregularitatem incurrit; & in hoc residet Jo. Andr. in d. cap. *Episcopus*, quia talis voluntarie hoc facit, non autem ex officio: & tota illa Decretalis loquitur de eo, cuius est iurisdicctio: licet Colletar. hic ita sine dicat hoc magis mirandum esse, cum hic Clericus non faciat nisi quod Episcopus esset facturus: quid enim potest illi imputari, maxime si coactus fuit à suo Prælato: quare in præcepto concludit secus, cap. *Sicut, 7. q. 1. & cap. Quod quis, de de reg. iur. lib. 6.*

25 Declara secundò, principalem regulam hujus Decretalis ut non procedat in eo, qui alicui consultit ut indubitate morti se exponat pro nomine, sive honore Christi, vel pro fide, aut pro statu Ecclesie: non enim fit irregularis, licet exinde sequatur mors; & sic dedit causam proximam homicidio, cap. *Sunt quidam, 25. q. 1. cap. Non solum, & cap. seq. 11. q. 3.* cum Christus mortem pro nobis subierit, cap. *Rem Redemptor, 12. q. 1. cap. Pro humana, de homicid. lib. 6.* ita Innoc. in cap. *Ad audientiam, n. 6. vers. Sed etsi consulat, infra eod. Ar. h. id. in summa 23. q. 2. n. 4. vers. Sed si ei consulat.* Et hac ratione excusari possunt ab irregularitate Inquiitores hereticæ pravitate pronuntiantes aliquem hereticum, licet sciant eum propter hoc morti tradendum; & hoc etiam alias multipliciter procedunt: ad hoc Legi, 23. q. 2. & cap. *Si audieris, 23. q. 5.* secundum Archid. ubi supra, vers. *Hac etiam ratione, & Specul. in tit. de legat. §. Iuxta, vers. Porro.*

27 Declara tertio eandem regulam ut procedat in simplici irregularitate, non autem in ea, que contrahitur ex homicidio voluntario, & est insuperabilis, ut in decreto Concilij Tridentini c. 7. *sess. 14.* ad hanc enim inducendam non sufficit indistinctè causam proximam dedisse homicidio, sed oportet ut homicidium sit in se volitum, ut fuscè probavimus in cap. *proximo infra eod. in questione, An mandans committi homicidium in persona unius, si sequatur in persona alterius sit irregularis ex homicidio voluntario?* & n. 33. usque in finem.

DE HOMICIDIO.

Cap. Ad Audientiam.

S Y M M A R I U M.

- 1 Homicidium casuale imputatur ei, qui dabit operam rei licite, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.
- 2 Dubians an sit irregularis debet tutorem in parte eligere, & abstinere à ministerio altaris.
- 3 Irregularitas in foro contentioso in dubio non est præsumenda.
- 4 Secus in foro penitentiali, vel quasi penitentiali.
- 5 Dubius tenetur tutorem in parte eligere in omni materia, in qua subest periculum salutis æternæ.

Dubia

- 6 Dubia contra seipsum in deteriore parte sunt interpretanda; secus contra proximam.
- 7 Regula de tutiori parte in dubio eligenda à recentioribus Theologis multipliciter oppugnatur.
- 8 Clerico licet propriam familiam corrigere etiam moderate verberando, nec casus mortis inde contingens illi imputatur.
- 9 Virgis, & larvis verberari quis potest, & custodie causa in vinculis poni.
- 10 Correltio debet esse levis, & moderata.
- 11 Savitia nimia adscribitur culpa.
- 12 Castigatio levis dicitur si fiat cum molli cingulo.
- 13 Castigatio an sit moderata necne, iudicis arbitrio relinquitur.
- 14 Castigatio levis in robusto esse gravis in debili, vel infirmo.
- 15 Castigatio dicitur levis, aut gravis ex genere instrumenti.
- 16 Item ex parte corporis, in qua quis percutitur. Magister, vel dominus baculo percuriens caput dicitur esse in culpa; secus si manum dando palmatam, ibidem.
- 17 Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione in quibus castibus contrahatur. Et infra per discursum, usque in finem.
- 18 Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione est in duplici differentia.
- 19 Irregularitas ex homicidio casuali contrahitur ab eo, qui dabit operam rei licite.
- 20 Clericus qui venando vel in feram misit, & hominem occidit, irregularis est, etiamsi omnem adhibuerit diligentiam.
- 21 Clericus qui porcos ex agro pulsurus præiecit lapidem, & perierit necavit, non est irregularis.
- 22 Præcipiens aliquid per locum insulsum, non tenetur clamare.
- 23 Clamantes submissa voce, vel post casum contingentem, non excusantur.
- 24 Furiosus, qui culpa propria incidit in furorem, an sit irregularis ex homicidio in furore commissio.
- 25 Furiosus ex culpa sua ponendus est, sed mitiori pœna, & rescribitur contraria opinio Meneschy.
- 26 Furiosus quod facit perinde est ac si à quadrupede, vel regula per se cadente factum esset.
- 27 Mandans aliquem verberari, licet expresse inibi-beat non occidatur, irregularis est, si mandataris occidat.
- 28 Consulens alicui altum machina, vel balista, aut expugnationem castri an sit irregularis.
- 29 Affocians eum ad aliquem interficiendum an, & quando incurrat irregularitatem.
- 30 Irregularis non est qui casu interfuit homicidio absque participatione, licet ex eius presentia aliquid robur accreverit adversarijs.
- 1 Irregularis efficitur insulmans animum Regis ad odium, si inde sequatur mors.
- 2 Suggestere quis sit.
- 3 Irregularis non est præbens homicidio causam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamsi daret operam rei licite, & n. 61.
- 4 Culpa levissima an sufficiat ad irregularitatem contrahendam.
- 5 Irregularis est ex homicidio casuali, qui non adhibuit diligentiam, quam debuit, licet daret operam rei licite.
- 6 Negligentia dissoluta propè dolam est, & habetur pro conscientia.

- 37 Dormiens an, & quando fiat irregularis ex homicidio in somnis commissio.
- 38 Chirurgus an sit irregularis, si ex aduisione, vel incisione, quam fecit, sequatur fuerit mors, vel mutilatio, & n. 40.
- 39 Barbitonsor, seu phlebotomantis artem exercens an efficitur irregularis.
- 40 Chirurgia ars est Clericis interdita, & n. 42.
- 41 Intellectus cap. Tua nos de homicid.
- 42 Chirurgus ut sit immunis ab irregularitate que requiratur.
- 43 Ursam, aprum, vel leonem tenens si aliquem interficiant, an sit irregularis.
- 44 Clericus è campanili sursum trahens cordam campanæ an sit irregularis, si per funi appensus ceciderit, & exspiraverit.
- 45 Irregularis efficitur causam præbens homicidio animo nocendi, licet alias daret operam rei licite.
- 46 Fenestram faciens ea intentione ut alter se per eam præcipitaret, irregularis efficitur si mors sequatur.
- 47 Clericus se defendens in rixa an sit irregularis si superveniant inimici adversariorum, & aliquem interficiant.
- 48 Cultellum tenens in manu an sit irregularis, si alter in eum insulerit, & vulnus lethale acceperit.
- 49 Clericus trahens officiali furem petens ut eum puniat citra sanguinis effusionem, an sit irregularis si officialis occidat, vel mutilat.
- 50 Clericus expellens latronem de Ecclesia, qui insulsiat mediante suspensio est, an sit irregularis.
- 51 Irregularitas ex homicidio voluntario qualiter contrahatur.
- 52 Portans ligna ad comburendos hereticos ut indulgentiam consequatur, an sit irregularis.
- 53 Mandans committi homicidium in personam unius, si sequatur in personam alterius an sit irregularis ex homicidio voluntario, & numero seq. usque in finem.
- 54 Irregularis ex eodem facto unus esse potest ex homicidio voluntario, alter ex casuali.
- 55 Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, aut casum leviter in facie vulnerari, non est irregularis ex homicidio voluntario, si mandataris gladio interfecerit.
- 56 Irregularis non est qui omni conatu nissus est occidere, sed non occidit.
- 57 Casus est in agente præter intentionem.
- 58 Casus eventus ex aliquo opere præter operantis intentionem, non sunt voluntarij, nisi per accidens.
- 59 Mandans percuti extra Prætorium, si percussio sequatur in Prætorio, non tenetur de percussione.
- 60 Fur qui equus subtrahit mulierem confregit, non tenetur lege Cornelia de Sicariis.
- 61 Homicidium casuale tunc imputatur danti operam rei licite, quando actus ille est ordinatus sui natura ad homicidium subsequatum.
- 62 Homicidium culpsum non dolo sum quando dicitur.
- 63 Consilium, & eventus excusatur à iurij consulto.
- 64 Mandans capi unum ex tribus Clericis, & alios duos non graviori si mandataris captum unum ex duobus, mandans non est extorimnicarius.
- 65 Irregularis an sit consulens alicui homicidium, si illud aggreditur, occiditur.
- 66 Pœna ordinaria an sit puniendus, qui volens percutere